

Välímiesmenettelylain uudistaminen

Arviomuistio

Välimiesmenettelylain uudistaminen

Arviomuistio

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-996-6

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Välimiesmenettelylain uudistaminen Arviomuistio

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:16		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t Kieli	Kirsi Pulkkinen suomi	Sivumäärä	52

Tiivistelmä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan selvitetään välimiesmenettelylain uudistamistarpeet ja valmistellaan tarpeelliset säädösmuutokset Suomen välimiesmenettelytoiminnan kilpailukyvyyn edistämiseksi.

Nykyinen välimiesmenettelylaki on vuodelta 1992. Muistiossa arvioidaan välimiesmenettelylain uudistamistarpeita ottaen huomioon välimiesmenettelyn alalla lain säätämisen jälkeen tapahtunut kansainvälinen kehitys ja havaitut käytännön tarpeet.

Välimiesmenettelylaki vastaa pääpiirteissään YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan UNCITRAL:n vuonna 1985 hyväksymää mallilakia kansainvälisestä kaupallisesta välimiesmenettelystä. Mallilakia on eräiltä osin uudistettu vuonna 2006. Muistiossa arvioidaan välimiesmenettelylain ja uudistetun mallilain eroavaisuuksia sekä mahdollisuuksia lähentää välimiesmenettelylakia mallilakiin.

Asiasanat välimiesmenettely, riita-asiat, siviiliprosessi, prosessioikeus

ISBN PDF	978-952-400-996-6	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/25570/2023	Hankenumero	OM108:00/2023

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-996-6>

Revidering av lagen om skiljeförfarande Bedömningspromemoria

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:16	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	

Författare	Kirsi Pulkkinen	Sidantal	52
Språk	finska		

Referat

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska behovet av att revidera lagen om skiljeförfarande utredas och behövliga lagändringar beredas för att främja det finländska skiljeförfarandets konkurrenskraft.

Den gällande lagen om skiljeförfarande är från 1992. I promemorian bedöms behovet av att revidera lagen om skiljeförfarande med beaktande av den internationella utvecklingen på området sedan lagen stiftades. Vissa praktiska behov av att uppdatera lagstiftningen har också kommit fram.

Lagen om skiljeförfarande motsvarar i huvudsak en modellag som FN:s kommission för internationell handelsrätt UNCITRAL antog 1985. Modellagen reviderades delvis 2006. I promemorian granskas skillnaderna mellan lagen om skiljeförfarande och den reviderade modellagen samt möjligheterna att bättre samordna lagen om skiljeförfarande med modellagen.

Nyckelord skiljeförfarande, tvistemål, civilprocess, processrätt

ISBN PDF	978-952-400-996-6	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	VN/25570/2023	Projektnummer	OM108:00/2023

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-996-6>

Sisältö

1	Tausta	6
2	Välityssopimus	7
	2.1 Riidan välityskelpoisuus	7
	2.2 Välityssopimuksen muotovaatimus.....	9
3	Välimiesoikeuden kokoonpano	13
	3.1 Välimiehen esteellisyys.....	13
	3.2 Esteellisyysväitteen ratkaiseminen.....	15
	3.3 Muutoksenhaku välimiehen määräämistä koskevassa asiassa	17
4	Välimiesoikeuden toimivalta	18
	4.1 Välimiesoikeuden toimivalta päättää omasta toimivallastaan	18
	4.2 Erillisysperiaate	19
5	Turvaamistoimet ja väliaikaismääräykset	21
6	Asian käsittely välimiesmenettelyssä	25
	6.1 Asianosaisten tasapuolisen kohtelun vaatimus.....	25
	6.2 Asianosaisten passiivisuuden vaikutus asian käsittelyyn.....	26
7	Välitystuomio	28
	7.1 Sovellettavat oikeusohjeet	28
	7.2 Välimiehen passiivisuus asian ratkaisemisessa.....	30
	7.3 Välitystuomion perusteleminen.....	32
	7.4 Välituomio.....	33
	7.5 Lisätuomio.....	34
8	Välitystuomion mitättömyys ja kumoaminen	36
	8.1 Välitystuomion mitättömyys.....	36
	8.2 Välitystuomion kumoaminen.....	37
	8.3 Moiteprosessi	40
9	Välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano	42
10	Oikeudenkäyntikulut	47
11	Muuta	50
12	Johtopäätöksiä	51
	Lähteet	52

1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman (2023) mukaan selvitetään välimiesmenettelylain uudistamistarpeet ja valmistellaan tarpeelliset säädösmuutokset Suomen välimiesmenettelytoiminnan kilpailukyvyn edistämiseksi. Välimiesmenettelylakia modernisoidaan teknisiltä osin vastaamaan parhaita kansainvälisiä käytäntöjä.

Voimassa oleva laki välimiesmenettelystä (967/1992, jäljempänä välimiesmenettelylaki tai VML) on vuodelta 1992. Lakiin on sen säätämisen jälkeen tehty vain vähäisiä muutoksia. Tässä arviomuistiossa arvioidaan välimiesmenettelylain uudistamistarpeita ottaen huomioon välimiesmenettelyn alalla lain säätämisen jälkeen tapahtunut kansainvälinen kehitys ja havaitut käytännön tarpeet.

Välimiesmenettelylaki vastaa pääpiirteissään YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan UNCITRAL:n vuonna 1985 hyväksymää mallilakia kansainvälisestä kauppallisesta välimiesmenettelystä. Mallilakia on eräiltä osin uudistettu vuonna 2006. Arviomuistiossa arvioidaan välimiesmenettelylain ja uudistetun mallilain eroavaisuuksia sekä mahdollisuuksia lähentää välimiesmenettelylakia mallilakiin. Arvioinnin pohjana on käytetty Keskuskauppakamarin 9.12.2016 tekemää selvitystä välimiesmenettelylain uudistamistarpeista.

2 Välityssopimus

2.1 Riidan välityskelpoisuus

Välityskelpoisuudesta säädetään välimiesmenettelylain 2 §:ssä, jonka mukaan välimiesten ratkaistavaksi voidaan määrätä yksityisoikeudellinen riitakysymys tai määrätystä oikeussuhteesta aiheutuvat vastaiset riidat, joista voidaan tehdä sovinto. Välityskelpoisia ovat niin sanotut dispositiiviset riita-asiat eli asiat, joissa kanteessa vaaditaan jotakin sellaista, mikä voidaan laillisesti saada aikaan asianosaisten välisin sopimuksin ilman tuomioistuimen tai muun viranomaisen myötävaikutusta.¹ Säännös jättää välityskelpoisuuden ulkopuolelle niin sanotut indispositiiviset riita-asiat. Indispositiivisiin asioihin liittyy jokin julkinen tai oikeudenkäynnin asianosaisiin nähden ulkopuoliseen tahoon liittyvä intressi, joka ei ole asianosaisten vapaasti määrättävissä, vaan oikeusseuraamuksen aikaansaaminen edellyttää tuomioistuimen ratkaisua.² Lisäksi säännöksessä välityskelpoisuuden edellytyksenä on riidan yksityisoikeudellisuus.

Välimiesmenettelylain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen yleisperusteluissa (HE 202/1991 vp s. 3) todetaan, että välimiesmenettely pohjautuu sopimusvauteen: riidan osapuolet voivat selvittää erimielisyytensä sopimallaan tavalla. Näin välimiesmenettely saattaa tulla kysymykseen vain sellaisissa asioissa, joissa sovinto on sallittu. Sen sijaan esimerkiksi rikosasioissa samoin kuin julkisen oikeuden alaan kuuluvissa asioissa ei välimiesmenettelyä voida yleensä käyttää. Yksityisoikeudellisista asioistakin on osa sellaisia, joissa sovinto ei ole sallittu. Esityksessä välimiesmenettelyn soveltamisalaa ei ehdotettu asiallisesti muutettavaksi voimassa olleesta vuoden 1928 välimiesmenettelylaista (HE 202/1991 vp s. 11).

UNCITRAL:n mallilaissa ei ole määräyksiä välityskelpoisuudesta. Mallilain 34(2)(b) artiklassa on kuitenkin määräys siitä, että tuomioistuin voi kumota välitystuomion, jos riitakysymystä ei kyseisen valtion lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä. Välityskelpoisuuteen viitataan New Yorkin yleissopimuksen II(1) artiklassa, jonka mukaan jokaisen sopimusvaltion on tunnustettava päteväksi kirjallinen sopimus, missä sopimuspuolet sitoutuvat alistamaan välitysmenettelyyn kaikki tai tietyt riitakysymyksensä, jotka ovat aiheutuneet tai voivat aiheutua niiden välisestä

---

1 Ks. myös KKO 2003:45.

2 Kuuliala-Linna-Saranpää, *Siviiliprosessi I* s. 190.

tietystä sopimuksesta tai muusta oikeussuhteesta ja joiden kohde on välitysmenettelytietä ratkaistavissa. Yleissopimuksen V(2) artiklan nojalla välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voidaan evätä välityskelpoisuuden puuttumisen perusteella.

Ruotsin välimiesmenettelylain (lag om skiljeförfarande, LSF) 1 §:n mukaan riidat, joista asianosaiset voivat sopia, voidaan sopimuksella antaa yhden tai useamman välimiehen ratkaistaviksi. Sopimus voi koskea määrätystä oikeussuhteesta aiheutuvia tulevia riitoja. Riita voi koskea tietyn tosiseikan olemassaoloa. Lisäksi pykälässä todetaan nimenomaisesti, että välimiehet voivat ratkaista riitoja kilpailulainsäädännön siviilioikeudellisista vaikutuksista asianosaisten välillä.

Kilpailuoikeuden siviilioikeudelliset vaikutukset mainitaan erikseen myös Norjan laissa (lov om voldgift 9 §). Tanskan lain mukaan riita, joka koskee sellaista oikeussuhdetta, josta asianosaiset voivat itse määrätä, voidaan ratkaista välimiesmenettelyssä, jollei toisin ole säädetty (lov om voldgift 6 §). Saksan lain mukaan varallisuus oikeudelliset vaatimukset (vermögensrechtlicher Anspruch) voidaan käsitellä välimiesmenettelyssä. Myös muita kuin varallisuus oikeudellisiä vaatimuksia koskevat riidat ovat välityskelpoisia, jos niistä voidaan tehdä sovinto (Zivilprozessordnung, ZPO, 1030 §).

Välimiesmenettelylain mukaan välityskelpoinen on myös sellainen dispositiivinen riita-asia, johon sovelletaan pakottavaa aineellista sääntelyä. Kilpailuoikeus on esimerkki oikeudenalasta, jossa on julkisoikeudellisia piirteitä ja pakottavaa sääntelyä. Kilpailuoikeudelliset riidat ovat silti välityskelpoisia sopimuspuolten välisten siviilioikeudellisten oikeusvaikutusten osalta.³

Välityskelpoisuuden edellytyksenä oleva riidan yksityisoikeudellisuus tarkoittaa lähtökohtaisesti, että välityskelpoisia ovat yleisen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat riita-asiat ja välityskelpoisuuden ulkopuolelle jäävät hallinto-oikeuden toimivaltaan kuuluvat ns. hallintoriita-asiat. Selvää sinänsä on, että myös julkisyhteisö voi olla yksityisoikeudellisen riita-asian osapuolena.⁴ Oikeusriita, jonka kohteena ovat viranomaisen yksityisoikeudelliset toimet ja viranomaisen toiminta yksityisoikeudellisen suhteen osapuolena, käsitellään siviiliprosessissa.⁵

---

3 Havansi 2012 s. 1278–1279; Hemmo 2022 s. 235.

4 Hemmo 2022 s. 230.

5 Mäenpää 2019 s. 137.

Käytännössä siviiliprosessin ja hallintoprosessin rajanvetoon sisältyy nykyään melko runsaasti tulkinnanvaraisuutta, minkä vuoksi välityskelpoisuutta koskevassa säännöksessä olevaa viittausta yksityisoikeudelliseen riitakysymykseen ei ole pidetty ongelmattomana. Yksityisoikeudellisuuden määrittely julkisyhteisöjen toimintaa koskevissa asioissa on vaikeaa ja tulkinnallisuus on lisääntynyt julkisyhteisöjen toimintojen ulkoistamisen ja yhtiöittämisen myötä.⁶ Yksityisoikeudellisuus ja dispositiivisuus ovat myös paljolti päällekkäisiä kriteereitä.⁷

Olisi syytä arvioida, voitaisiinko välimiesmenettelylain 2 §:ää muuttaa siten, että riitakysymyksen yksityisoikeudellisuudesta välityskelpoisuuden edellytyksenä luovuttaisiin.⁸

2.2 Väilyssopimuksen muotovaatimus

Välimiesmenettelylain 3 §:ssä säädetään väilyssopimuksen muotovaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan väilyssopimus on tehtävä kirjallisesti. Väilyssopimusta pidetään kirjallisesti tehtynä, jos sopimus on otettu asianosaisten allekirjoittamaan asiakirjaan tai jos se sisältyy asianosaisten väliseen kirjeenvaihtoon. Sopimus välimiesmenettelystä katsotaan kirjallisesti tehdyksi myös silloin, kun asianosaiset ovat vaihtamalla sähkösanomia tai kaukokirjoitintiedotuksia taikka muita vastaavalla tavalla tuotettuja asiakirjoja määränneet, että riita on välimiesten ratkaistava (2 momentti). Väilyssopimus on katsottava tehdyksi kirjallisesti myös, jos 2 momentissa tarkoitettulla tavalla tehdyssä sopimuksessa on viitattu muuhun asiakirjaan, johon sisältyy määräys välimiesmenettelystä (3 momentti).

New Yorkin yleissopimuksen II(1) artiklan mukaan jokaisen sopimusvaltion on tunnustettava päteväksi kirjallinen sopimus, missä sopimuspuolet sitoutuvat alistamaan väilysmenettelyyn kaikki tai tietyt riitakysymyksensä, jotka ovat aiheutuneet tai voivat aiheutua niiden välisestä tietyistä sopimuksesta tai muusta oikeussuhteesta ja joiden kohde on väilysmenettelytietä ratkaistavissa. Artiklan 2 kappaleen

6 Mäenpää 2019 s. 137–138; Hemmo 2022 s. 229–230 ja 234.

7 Hemmo 2022 s. 230.

8 Hemmo 2022 s. 234. Keskuskauppakamarin mukaan viittaus ”yksityisoikeudelliseen” riitakysymykseen on johtanut vaikeisiin rajanvetokysymyksiin sen suhteen, mitkä kaikki riidat voidaan Suomessa ratkaista pätevällä tavalla välimiesmenettelyssä, koska käsite ”yksityisoikeudellinen” ei ole tarkkarajainen. Välimiesmenettelyä on toisinaan katsottu voitavan käyttää myös sellaisissa riidoissa, jotka eivät ole puhtaasti ”yksityisoikeudellisia”, vaan joilla on tiettyjä julkisoikeudellisiakin liittymiä. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 5–6.

mukaan ”kirjallisella sopimuksella” tarkoitetaan sopimuspuolten allekirjoittamassa sopimuksessa tai välitystuomiosopimuksessa olevaa taikka kirjeiden ja sähkösanomien vaihtoon sisältyvää välitystuomiolauseketta.

Alkuperäisen UNCITRAL:n mallilain 7 artiklan mukaan välityssopimus oli tehtävä kirjallisesti, mutta vaatimus kirjallisesta muodosta täyttyi myös muilla tavoilla, joilla sopimuksen sisällöstä jäi tallenne. Muotovaatimus oli siten kirjoitettu vastaavalla tavalla kuin yleissopimuksen II artikla. Mallilaissa muotovaatimuksen täyttävät sopimuksetekotavat määriteltiin kuitenkin laajemmin kuin yleissopimuksessa.

Vuonna 2006 mallilakia uudistettaessa katsottiin, että käytännössä on tilanteita, joissa kirjallisen asiakirjan laatiminen on mahdotonta tai epäkäytännöllistä. Jos tällaisessa tilanteessa ei ole epäselvyyttä osapuolten halusta jättää riita välimiesten ratkaistavaksi, välityssopimuksen pätevyys tulisi tunnustaa. Tämän vuoksi mallilain 7 artiklaa muutettiin vastaamaan paremmin kansainvälisiä sopimuskäytäntöjä.⁹ Mallilaki jättää kansallisen lainsäätäjän harkintaan, asetetaanko välityssopimukselle muotovaatimus vai ei. Mallilain 7 artiklassa on kaksi vaihtoehtoa välityssopimuksen määritelmälle. Toinen vaihtoehto sisältää ainoastaan välityssopimuksen määritelmän, toisessa vaihtoehdossa on määritelmän lisäksi muotovaatimuksia välityssopimukselle. Muotovaatimuksen sisältämä vaihtoehto eroaa alkuperäisestä mallilaista siinä, että artiklassa nimenomaisesti todetaan, että välityssopimusta pidetään kirjallisesti tehtynä, jos sen sisältö on kirjattu tai tallennettu jossakin muodossa riippumatta siitä, onko välityssopimus tehty suullisesti, toiminnan kautta tai muulla tavoin (3 kohta).¹⁰ Muotovaatimuksen täytyminen ei enää edellytä osapuolten allekirjoituksia tai viestien vaihtoa osapuolten välillä. Muotovaatimuksen täyttää siten esimerkiksi vakioehtojen käyttäytymisperusteinen hyväksyminen.¹¹ Artiklaa on uudistettu myös niin, että siinä on otettu huomioon modernit sähköisen viestinnän tavat.¹²

9 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 28.

10 UNCITRAL:n mallilain 7(3) artikla: “An arbitration agreement is in writing if its content is recorded in any form, whether or not the arbitration agreement or contract has been concluded orally, by conduct, or by other means.”

11 Hemmo 2022 s. 128.

12 UNCITRAL:n mallilain 7(4) artikla: “The requirement that an arbitration agreement be in writing is met by an electronic communication if the information contained therein is accessible so as to be useable for subsequent reference; “electronic communication” means any communication that the parties make by means of data messages; “data message” means information generated, sent, received or stored by electronic, magnetic, optical or similar means, including, but not limited to, electronic data interchange (EDI), electronic mail, telegram, telex or telecopy.”

UNCITRAL antoi mallilain uudistamisen yhteydessä yleissopimuksen II artiklaa koskevan tulkintasuosituksen, jonka mukaan artiklan 2 kappaletta voidaan soveltaa lähtien siitä, että kohdassa yksilöidyt kirjallisuusvaatimuksen täyttämistavat eivät ole tyhjentäviä.

Tulkintasuosituksen tarkoituksena oli, että myös yleissopimuksen II(2) artiklan tulkinnassa voitaisiin ottaa huomioon moderni sähköinen viestintä sekä lainsäädännön ja oikeuskäytännön kehittyminen.

Ruotsin, Norjan tai Tanskan laissa ei aseteta välityssopimukselle muotovaatimuksia. Ruotsissa muotovaatimusta ei pidetty tarpeellisena myöskään ennen mallilain uudistusta. Alkuperäisen mallilain 7 artiklan mukaista muotovaatimusta pidettiin merkitykseltään vähäisenä, koska teknisen kehityksen takia muotovaatimuksen täyttivät erilaisilla teknisillä tavoilla lähetetyt viestit.¹³

Muotovaatimusten osalta välimiesmenettelylain 3 § vastaa pitkälti alkuperäisen mallilain 7 artiklaa. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että välimiesmenettelylain 3 §:ää on nykyisin tulkittava mallilain ja yleissopimuksen II artiklaa koskevan tulkintasuosituksen hengen mukaisesti siten, että muutkin kuin pykälän 2 ja 3 momentissa mainitut sopimuksentekotavat voivat täyttää pykälän 1 momentin vaatimuksen kirjallisesta muodosta.¹⁴ Aiemmin on katsottu, että muotovaatimus ei täyty esimerkiksi silloin, jos kirjallinen välityslausekkeen sisältävä sopimustarjous hyväksytään suullisesti tai konkludenttisesti sopimuksen täyttämiseksi.¹⁵ Uuden tulkinnan mukaan välimiesmenettelylain 3 §:n muotovaatimus jää täyttymättä lähinnä vain silloin, kun välimiesmenettelystä on sovittu kokonaan suullisesti ilman viittausta mihinkään kirjalliseen välityssopimuksen sisällön tarkentavaan tekstiin.¹⁶

13 Ett formkrav som på grund av den tekniska utvecklingen godtar olika typer av meddelanden som översänds teknisk väg framstår som ganska uttunnat. Man kan förutse att den fortsatta utvecklingen för informationsöverföring kommer att skapa ytterligare vägar för att träffa sådana skriftliga avtal. Visserligen framstår det ur bevissynpunkt som välbetänkt att dokumentera ett skiljeavtal men ur lagstiftarens synvinkel finns det inte anledning att uppställa skriftlig form som en förutsättning för ett giltigt skiljeavtal. Den nuvarande ordningen som inte tillmäter formen någon betydelse bör behållas för svensk del. SOU 1994:81 s. 95.

14 Hemmo 2022 s. 135–136.

15 Möller 1994 s. 228.

16 Hemmo 2022 s. 141.

Välimesmenettelylain 3 § on uudistamisen tarpeessa jo sen vuoksi, että sen sanamuoto on teknologian kehityksen myötä osittain vanhentunut.¹⁷ Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin kyseenalaistettu, tarvitaanko muotovaatimusta ylipäätään, ja pidetty mahdollisena, että siitä voitaisiin luopua kokonaan.¹⁸ Muotovaatimuksen käytännön merkitystä on pidetty vähäisenä. On myös pidetty epä johdonmukaisena sitä, että taloudelliselta arvoltaan hyvinkin suuri kaupallinen sopimus on pääsääntöisesti muotovapaa, mutta sopimukseen sisältyvä välityslauseke ei.¹⁹

Kansainvälinen kehitys on johtanut myös kansallisessa laissa olevan välityssopimuksen kirjallisen muodon vaatimuksen aiempaa lievempään tulkintaan. Muotovaatimuksella on sen vuoksi aiempaa vähäisempi merkitys pätevän välityssopimuksen syntymisen kannalta. Voidaan arvioida, että nykyään vain harvoin on tilanne, jossa välityssopimusta ei ole pätevästi syntynyt muotovaatimuksen täyttymättä jäämisen takia. Selvää sen sijaan on, että välityssopimuksen syntymisen ja sisällön näyttäminen on vaikeaa, jos välityssopimus on tehty kokonaan suullisesti ilman viittausta mihinkään kirjalliseen tekstiin. Kansainvälisen kehityksen huomioon ottamiseksi välityssopimuksen muotovaatimusta koskevan välimesmenettelylain 3 §:n tarkistamista voidaan pitää perusteltuna. Jos muotovaatimuksen säilyttämistä pidetään tarpeellisena, pykälää voitaisiin tarkistaa muun muassa kirjaamalla lakiin, että sähköinen muoto täyttää kirjallisuusvaatimuksen. Muotovaatimuksen vähäisen merkityksen vuoksi olisi syytä harkita myös sitä, voitaisiinko muotovaatimuksesta luopua kokonaan.

---

17 Keskuskauppakamari katsoo, että välityssopimuksen muotovaatimusta koskeva säännös tulisi päivittää vastaamaan UNCITRAL:n mallilain 7 artiklan säännöksiä. Keskuskauppakamarin mukaan tämä tarkoittaa, että välityssopimuksen kirjallisuusvaatimuksesta voitaisiin käytännössä luopua kokonaan. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 6.

18 Möller 2015 s. 409; Hemmo 2022 s. 142–143.

19 Hemmo 2022 s. 143.

3 Välimiesoikeuden kokoonpano

3.1 Välimiehen esteellisyys

Välimiesmenettelylain 9 §:n mukaan välimiehen tulee tehtävässään olla puolueeton ja riippumaton. Välimiehen esteellisyyttä koskevan 10 §:n mukaan välimies on asianosaisen vaatimuksesta julistettava esteelliseksi, jos hän olisi tuomarina ollut esteellinen käsittelemään asiaa. Pykälään sisältyy lisäksi välimiehen esteellisyyttä koskeva yleislauseke, jonka mukaan välimies voidaan julistaa esteelliseksi myös muun sellaisen seikan johdosta, joka on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä välimiehen puolueettomuutta tai riippumattomuutta. Välimiehen esteellisyys voi johtaa välitystuomion kumoamiseen (VML 41.1 §).

Välimiesmenettelylain esitöissä esteellisyyttä koskevaa yleislauseketta pidettiin käytännön kannalta merkittävänä ja periaatteellisesti tärkeänä. Säännöksen nojalla välimies voidaan julistaa esteelliseksi sellaisillakin hänen puolueettomuuttaan ja riippumattomuuttaan vaarantavilla perusteilla, joilla vain harvoin tai ei lainkaan saattaisi olla merkitystä tuomarin kohdalla. Sellaisena seikkana, joka saattaa herättää perustellun epäilyn välimiehen puolueettomuudesta, voi olla esimerkiksi se, että hän on toistuvasti ja ilman että siihen olisi erityistä hyväksyttävää perustetta ottanut toimiakseen välimiehenä jonkun asianosaistahon pyynnöstä. Samoin saattaa epäilyksiä puolueettomuuden ja riippumattomuuden osalta herätä tapauksissa, joissa havaitaan, että välimieheksi nimetyllä ja välimiesmenettelyn asianosaisen edustajalla tai avustajalla on tapana vastavuoroisesti toimia sellaisen asianosaisen nimeäminä välimiehinä, jota toinen heistä välimiesmenettelyssä edustaa. Lainkohdan mukaan voitaisiin esteelliseksi julistaa myös välimies, joka toimii sellaisen yhteisön tai laitoksen johtoelimessä tai palveluksessa, jonka jäsenenä tai intressittinä toinen asianosainen yksin on. Tiettyjä epäilyksiä puolueettomuudesta ja riippumattomuudesta saattaa herättää myös se seikka, että välimiesmenettelyssä asianosaisen edustajana tai avustajana olevan lakimiehen tai hänen toimistonsa useat eri päämiehet toistuvasti tai samanaikaisesti ovat nimenneet saman henkilön välimieheksi. (HE 202/1991 vp s. 14–15)

Tuomarin esteellisyysperusteista säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa. Tuomarin esteellisyysperusteet voidaan jaotella seuraaviin ryhmiin: 1) ns. osallisuus- ja intressijäävi (OK 13:4), 2) ns. yhteisöjäävi (OK 13:5), 3) erityinen suhde asianosaiseen (OK 13:6), 4) ns. oikeusaste-esteellisyys ja ennakkoasenne (OK 13:7.1 ja 13:7.2) sekä 5) muu esteellisyysperuste (OK 13:7.3).

UNCITRAL:n mallilain 12(2) artiklan mukaan välimies voidaan julistaa esteelliseksi (challenge), jos ilmenee seikkoja, jotka ovat omiaan aiheuttamaan perusteltuja epäilyjä välimiehen puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta, tai jos välimies ei täytä sellaisia kelpoisuusvaatimuksia, jotka hänellä asianosaisten sopimuksen mukaan tulisi olla. Asianosainen voi vaatia nimeämensä välimiehen julistamista esteelliseksi vain sellaisen seikan perusteella, jonka asianosainen on saanut tietää vasta nimeämisen jälkeen.

Ruotsin välimiesmenettelylain (LSF 8 §) mukaan välimies voidaan asianosaisen vaatimuksesta erottaa tehtävästään, jos jokin seikka on omiaan vaarantamaan luottamuksen välimiehen puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen. Tämän yleissäännöksen lisäksi pykälässä on esimerkkiluettelo seikoista, joiden aina katsotaan vaarantavan luottamuksen välimiehen puolueettomuuteen. Ruotsin esteellisyyssäännöksestä poistettiin vuonna 1999 viittaukset tuomarin esteellisyyteen. Koska myös ulkomaisten välimiesten tuli voida soveltaa säännöksiä, niiden sisältöä ei tulut määritellä viittaamalla kansallisen oikeudenkäymiskaaren sääntelyyn. Tuolloin myös luovuttiin käyttämästä laissa esteellisyyden käsitettä, koska mallilaissa ei ole suoraa vastinetta sille.²⁰

Useiden maiden välimiesmenettelylaeissa esteellisyyssperusteet vastaavat pitkälti mallilain 12(2) artiklaa. Myös Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 23.1 §:ssä on mallilain 12(2) artiklaa vastaavat esteellisyyssperusteet.

Välimiesmenettelylain 10 §:ää välimiehen esteellisyyssperusteista olisi syytä harkita muutettavaksi niin, että siinä ei enää viitattaisi kansallisiin tuomarin esteellisyyttä koskeviin säännöksiin.²¹ Tuomarin esteellisyyssperusteilla on muutoinkin käytännössä vähäisempi merkitys välimiehen esteellisyyttä arvioitaessa kuin pykälään sisältyvällä välimiehen esteellisyyttä koskevalla yleislausekkeella.²² Muutoksella voitaisiin parantaa välimiesmenettelylain ymmärrettävyyttä, myös ulkomaisten käyttäjien osalta, ja lähentää sääntelyä mallilain säännöksiin.

20 Prop. 1998/99:35 s. 81–84 ja 215–216.

21 Keskuskauppakamari pitää viittausta tuomarin esteellisyyteen tarpeettomana ja katsoo, että säännös olisi syytä päivittää vastaamaan UNCITRAL:n mallilain 12 artiklaa, jossa esteellisyyssperusteet on ilmaistu vähemmän kasuistisesti. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 7.

22 Hemmon, 2022 s. 363, mukaan VML 10 §:n yleislauseke on yleensä käytännössä tärkein esteellisyyden arvioinnin normiperusta.

3.2 Esteellisyysväitteen ratkaiseminen

Välimiesmenettelylain 11 §:ssä säädetään esteellisyyttä koskevan väitteen ratkaisemisesta. Asianosaiset voivat sopia siitä, missä järjestyksessä välimiehen esteelliseksi julistamista koskeva vaatimus on tutkittava. Asianosaisella on kuitenkin tämän estämättä oikeus vaatia välitystuomion kumoamista 41 §:n nojalla. Jos asianosainen on vaatinut välimiehen julistamista esteelliseksi eikä tämä luovu tehtävästään tai toinen asianosainen ei hyväksy vaatimusta, välimiesten on ratkaistava esteellisyyttä koskeva kysymys. Esteellisyyttä koskeva kysymys voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi vain silloin, kun vaaditaan välitystuomion kumoamista.

Välimiesmenettelylain menettelysäännökset esteellisyyttä koskevan väitteen ratkaisemisesta vastaavat pääosin UNCITRAL:n mallilain 13 artiklaa. Erona mallilakiin kuitenkin on, että välimiehen esteellisyyttä ei ole mahdollista saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi välimiesmenettelyn ollessa vireillä, vaan vasta pääasiassa annetun tuomion jälkeen. Mallilain 13(3) artiklan mukaan välimiehen esteellisyyteen vetoava asianosainen voi 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona hän sai tiedon esteellisyyttä koskevan väitteen hylkäämisestä, pyytää tuomioistuinta päättämään välimiehen esteellisyydestä. Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta. Kun edellä mainittu pyyntö on vireillä, välimiesoikeus ja kyseessä oleva välimies voivat jatkaa välimiesmenettelyä ja antaa asiassa välitystuomion.

Ruotsin välimiesmenettelylain (LSF 10.3 §) mukaan välimiehen esteellisyyteen vetoava asianosainen voi saattaa esteellisyyttä koskevan väitteen tuomioistuimen tutkittavaksi hakemuksella, joka on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen sai tiedon esteellisyyttä koskevan väitteen hylkäämisestä tai tutkimatta jättämisestä koskevasta päätöksestä. Asian vireilläolo käräjäoikeudessa ei estä välimiesmenettelyn jatkamista. Tuomioistuimen esteellisyyssasiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta (LSF 44.3 §).

Myös useiden muiden maiden, kuten Norjan, Tanskan, Saksan ja Englannin, välimiesmenettelylakien mukaan asianosaisella on oikeus saattaa esteellisyyttä koskeva väite tuomioistuimen tutkittavaksi jo välimiesmenettelyn ollessa vireillä, jos esteellisyyttä koskeva väite on hylätty.

Välimiesmenettelylaissa valittua ratkaisua voidaan perustella sillä, että esteellisyyttä koskevan väitteen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi jo ennen välitystuomion antamista voi viivästyttää välimiesmenettelyä. Esitöiden mukaan tällainen mahdollisuus saattaisi johtaa siihen, että välimiehet keskeyttäisivät asian käsittelyn

tuomioistuinkäsittelyn ajaksi ja asian käsittely kohtuuttomasti pitkittyisi (HE 202/1991 vp s. 15–16). Riskinä on myös, että asianosainen pyrkii viivyttämään välimiesmenettelyä perusteettomalla esteellisyysväitteellä.²³

Mallilain 13 artiklan mukaisen ratkaisun etuna on, että välimiehen esteellisyyttä koskevaan kysymykseen voidaan saada lopullinen tuomioistuimen ratkaisu jo välimiesmenettelyn aikana. Jos tuomioistuin hyväksyy esteellisyysväitteen, tuomioistuin voi erottaa välimiehen tehtävästään. Välimiesmenettelylain mukaan välimiehen esteellisyys voidaan saada tuomioistuimen tutkittavaksi vasta silloin, kun vaaditaan välitystuomion kumoamista (VML 41.1 §). Jos välimiehen esteellisyys voitaisiin saattaa tuomioistuimen lopullisesti ratkaistavaksi jo välimiesmenettelyn vireilläolon aikana, ei olisi vaaraa siitä, että välitystuomio välimiehen esteellisyyden vuoksi myöhemmin kumotaan. Mallilain 13 artiklassa välimiesmenettelyn tehokkuuden ja joutuisuuden vaatimukset on otettu huomioon siten, että riskiä käsittelyn viivästymisestä ja viivästymisen vaikutuksia on pyritty vähentämään lyhyillä määräajoilla ja kiellolla hakea muutosta tuomioistuimen päätökseen.²⁴ Lisäksi artiklan mukaan välimiehet voivat jatkaa menettelyä ja antaa välitystuomion, vaikka esteellisyysskysymystä ei olisi vielä lopullisesti ratkaistu.

Välimiesmenettelylain säännöksiä esteellisyysväitteen ratkaisemisesta voitaisiin harkita muutettavaksi mallilaissa valitun sääntelymallin mukaisesti siten, että välimiehen esteellisyyttä koskeva kysymys voitaisiin saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi jo välimiesmenettelyn vireilläolon aikana, jos esteellisyysväite on hylätty. Muutos edellyttäisi myös muuta sääntelyä, jotta se ei johtaisi välimiesmenettelyn merkittävään viivästymiseen. Mallilaissa ja esimerkiksi muissa Pohjoismaissa omaksuman mallin mukaisesti voitaisiin säätää, että esteellisyysasian vireilläolo tuomioistuimessa ei estäisi välimiesmenettelyn jatkamista eikä välitystuomion antamista. Olisi harkittava myös, tulisiko muutoksenhakuoikeutta tuomioistuimen päätöksestä rajoittaa.²⁵

23 Hemmo 2022 s. 405.

24 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 30.

25 Näin myös Möller 2015 s. 410–411; Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 7.

3.3 Muutoksenhaku välimiehen määräämistä koskevassa asiassa

Välimiesmenettelylain 17 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä nimetä välimiehen, jollei ole ilmeistä, ettei välimiesmenettelylle ole laillista perustetta. Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen päätökseen välimiehen määräämistä koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta. Pykälän 3 momentti lisättiin lakiin alioikeusuudistuksen yhteydessä (601/1993). Esitöiden mukaan lainsäätäjän tarkoituksena oli säätää muutoksenhakukiellosta aiemmin voimassa olleen välimiesmenettelylain (46/1928) 25 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla (HE 79/1993 vp s. 30). Aiemman säännöksen mukaan oikeuden sellaiseen päätökseen, jolla oikeus oli määrännyt välimiehen tai välimiesten puheenjohtajan, ei saanut hakea muutosta.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2023:38 katsonut, että välimiesmenettelylain 17 §:n 3 momenttia on sanamuodostaan huolimatta tulkittava niin, että muutoksenhakukiello koskee vain päätöstä, jolla välimies on määrätty. Oikeuskirjallisuudessa oli jo tätä ennen katsottu, että muutoksenhakukiello ei ole perusteltu silloin, kun tuomioistuin on hylännyt välimiehen määräämistä koskevan pyynnön.²⁶

Välimiesmenettelylain 17 §:n 3 momentin sanamuotoa olisi syytä selventää KKO:n ennakkopäätöksen mukaisesti siten, että siitä yksiselitteisesti ilmenee, että muutoksenhakukiello ei koske päätöstä, jolla tuomioistuin on hylännyt välimiehen määräämistä koskevan hakemuksen.²⁷

---

26 Möller 2015 s. 411; Hemmo 2022 s. 316 av 77.

27 Myös Keskuskauppakamarin mukaan muutoksenhakukiellon tulee koskea vain päätöstä, jolla tuomioistuin on määrännyt välimiehen. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 7–8.

4 Välimiesoikeuden toimivalta

4.1 Välimiesoikeuden toimivalta päättää omasta toimivallastaan

Kansainvälisesti vakiintunut periaate välimiesmenettelyssä on välimiesten kompetenssi-kompetenssia koskeva periaate, jolla tarkoitetaan välimiesten toimivaltaa ratkaista omaa toimivaltaansa koskeva kysymys itsenäisesti osana välimiesmenettelyä. Välimiehillä on toimivalta itse ratkaista välityssopimuksen olemassaoloa ja pätevyyttä sekä välityssopimuksen soveltamisalaa koskevat kysymykset.

Välimiesten kompetenssi-kompetenssia koskeva periaate ilmenee UNCITRAL:n mallilain 16(1) artiklasta, jonka mukaan välimiesoikeus voi päättää omasta toimivallastaan ja ratkaista väitteet, jotka koskevat välityssopimuksen olemassaoloa tai sen pätevyyttä. Artiklassa on myös säännökset toimivaltaa koskevan väitteen esittämisestä ja ratkaisemisesta välimiesmenettelyssä sekä välimiesten toimivaltapäätöksen saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Mallilain 16(2) artiklan mukaan väite välimiesoikeuden toimivallan puuttumisesta on tehtävä viimeistään vastauksen esittämisen yhteydessä. Se, että asianosainen on nimennyt tai osallistunut välimiehen nimeämiseen, ei estä asianosaista tekemästä edellä mainittua väitettä. Väite välimiesoikeuden toimivallan ylittämisestä on tehtävä niin pian kuin se seikka, jonka väitetään ylittävän toimivallan, on esitetty välimiesmenettelyssä. Välimiesoikeus voi kummassakin tapauksessa hyväksyä myöhemmin esitetyn toimivaltaväitteen, jos välimiesoikeus katsoo, että viivästymiselle on hyväksyttävä syy.

Mallilain 16(3) artiklan mukaan välimiesoikeus ratkaisee toimivaltaväitteet joko ennakkokysymyksenä tai pääasiaa koskevan välitystuomion yhteydessä. Jos välimiesoikeus päättyy ennakkokysymyksen ratkaisussaan toteamaan olevansa toimivaltainen, kuka tahansa asianosainen voi 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista lukien pyytää tuomioistuinta päättämään asiasta. Tuomioistuimen päätökseen ei voi hakea muutosta. Asian ollessa vireillä tuomioistuimessa välimiesoikeus voi jatkaa välimiesmenettelyä ja antaa välitystuomion.

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 33.1 §:n mukaan välitysoikeus päättää omasta toimivallastaan. Välitysoikeus ratkaisee väitteet, jotka koskevat välityssopimuksen olemassaoloa, pätevyyttä tai soveltuvuutta riitaan.

Välimiesmenettelylaissa ei ole säännöksiä välimiesten toimivallasta päättää omasta toimivallastaan eikä myöskään säännöksiä menettelystä tilanteesta, jossa asianosainen riitauttaa välimiesten toimivallan.²⁸ Olisi syytä harkita välimiesmenettelylain täydentämistä tältä osin.

4.2 Erillisyyperiaate

Kansainvälisesti vakiintunut periaate välimiesmenettelyssä on erillisyyperiaate, joka tarkoittaa, että välityssopimusta arvioidaan itsenäisenä, pääsopimuksesta erillisenä sopimuksena. Pääsopimuksen mahdollisesta pätemättömyydestä ei siten automaattisesti seuraa välityslausekkeen pätemättömyyttä. Ilman erillisyyperiaatetta välimiehet eivät olisi toimivaltaisia ratkaisemaan kysymystä pääsopimuksen pätevyydestä, vaikka välityssopimuksen tarkoituksena on, että sopimusta koskevat riitaisuudet ratkaistaan valtion tuomioistuimen sijaan välimiesoikeudessa.

Erillisyyperiaate on kirjattu UNCITRAL:n mallilain 16(1) artiklaan. Sen mukaan välityslauseketta, joka muodostaa pääsopimuksen osan, pidetään itsenäisenä suhteessa pääsopimuksen muihin ehtoihin. Välimiesoikeuden päätös, jonka mukaan pääsopimus on pätemätön, ei itsessään merkitse välityslausekkeen pätemättömyyttä.²⁹

Ruotsin välimiesmenettelylain (LSF 3 §) mukaan arvioitaessa sellaisen välityssopimuksen pätevyyttä, joka on osa muuta sopimusta, välityssopimusta pidetään erillisenä sopimuksena. Erillisyyperiaate on kirjattu myös muun muassa Norjan, Tanskan, Saksan, Sveitsin ja Englannin välimiesmenettelylakeihin.

28 Keskuskauppakamari katsoo, että välimiesmenettelylakiin tulisi ottaa UNCITRAL:n mallilain 16 artiklaa vastaavat säännökset välimiesten toimivaltapäätöksistä ja niitä koskevista muutoksenhausta. Mallilain 16(3) artiklaa voitaisiin harkita täydennettäväksi siten, että muutoksenhaku tuomioistuimeen sallittaisiin paitsi välimiesoikeuden positiivisesta toimivaltapäätöksestä (ts. ratkaisusta, jossa välimiesoikeus on katsonut olevansa toimivaltainen tutkimaan ja ratkaisemaan välimiesmenettelyssä esitetyt kannevaatimukset), myös negatiivisesta toimivaltapäätöksestä (ts. ratkaisusta, jossa välimiesoikeus on katsonut, ettei sillä ole toimivaltaa ratkaista yhtä tai useampaa jutussa esitetyistä kannevaatimuksista). Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 12.

29 Keskuskauppakamarin mukaan välimiesmenettelylakiin tulisi ottaa UNCITRAL:n mallilain 16(1) artiklaa vastaavat säännökset erillisyyperiaatteesta. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 12.

Välityssopimuksen ja pääsopimuksen erillisuus on vakiintunut periaate myös Suomen voimassa olevassa oikeudessa. Periaate ilmenee oikeuskäytännöstä, muun muassa ratkaisuista KKO 1996:61 ja KKO 2020:89. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2020:89 (kohta 36) todetaan, että välityslauseketta arvioidaan vakiintuneesti itsenäisenä, pääsopimuksesta erillisenä sopimuksena, vaikka se olisi kirjoitettu samalle asiakirjalle pääsopimuksen kanssa. Välimiesmenettelylaissa ei kuitenkaan ole nimenomaista säännöstä erillisuusperiaatteesta. Välimiesmenettelylakia olisi syytä harkita täydennettäväksi siten, että siihen otettaisiin mallilain 16(1) artiklaa vastaavat säännökset välityssopimuksen itsenäisyydestä pääsopimukseen nähden.

5 Turvaamistoimet ja väliaikaismääräykset

Välimesmenettelylaissa ei ole säännöksiä välimiesten toimivallasta antaa turvaamistoimenpiteitä koskevia määräyksiä.³⁰ Välimesmenettelylain 5 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin tai muu viranomainen voi asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen antaa sellaisia väliaikaisia määräyksiä tai kieltoja, jotka lain mukaan kuuluu viranomaisen toimivaltaan. Välimesmenettelyn osapuoli voi hakea turvaamistoimen määräämistä kärjäoikeudelta oikeudenkäymiskaaren 7 luvun perusteella (ks. OK 7:4.2 ja 7:6). Kärjäoikeus on turvaamistomiasiansa toimivaltainen silloinkin, kun pääasia on sovittu käsiteltäväksi välimesmenettelyssä vieraassa valtiossa (VML 51.2 §). Oikeustilaa voidaan pitää jossain määrin epäselvänä sen suhteen, onko välimiehillä toimivaltaa antaa turvaamistoimipäätöksiä tai väliaikaismääräyksiä.³¹ Selvää kuitenkin on, että välimiesten antama turvaamistoimipäätös tai väliaikaismääräys ei ole Suomen lain mukaan täytäntöönpanokelpoinen.³²

UNCITRAL:n mallilain uudistamisen yhteydessä vuonna 2006 siihen lisättiin uusi luku (IV A, 17–17J artiklat), johon otettiin hyvin yksityiskohtaiset säännökset turvaamistoimista ja väliaikaismääräyksistä. Luku korvasi alkuperäisen vuoden 1985 mallilain 17 artiklan, jonka mukaan välimiesoikeudella oli oikeus asianosaisen pyynnöstä päättää turvaamistoimista, jos asianosaiset eivät olleet toisin sopineet. Alkuperäisessä mallilaissa ei ollut säännöksiä turvaamistoimipäätösten täytäntöönpanosta. Valtioilla oli vapaus päättää tuomioistuinten toimivallasta tässä suhteessa.³³

Mallilain 17(1) artiklan mukaan välimiesoikeus voi asianosaisen pyynnöstä antaa turvaamistoimipäätöksiä ja väliaikaismääräyksiä, jos asianosaiset eivät ole toisin sopineet.

30 Keskuskaupakamari pitää tätä vakavana puutteena. Sen mukaan välimesmenettelylakiin tulisi ottaa säännökset välimiesoikeuden määräämistä turvaamistoimista ja niiden täytäntöönpanosta. Keskuskaupakamarin selvitys 2016 s. 13.

31 Möller 2003 s. 258; Hemmo 2022 s. 784 ja 786.

32 Havansi 2012 s. 1297–1298; Hemmo 2022 s. 790.

33 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the Model Law on International Commercial Arbitration 1985 s. 20.

Mallilain 17(2) artiklan mukaan turvaamistoimella (interim measures) tarkoitetaan tuomiona tai jossakin muussa muodossa annettua väliaikaista välimiesoikeuden päätöstä, jolla asianosainen määrätään:

- a) ylläpitämään tai palauttamaan riidan kohdetta koskeva asiointi (status quo),
- b) ryhtymään toimenpiteeseen, joka estää välimiesmenettelyä uhkaavan haitan, tai olemaan ryhtymättä tällaista haittaa aiheuttavaan toimenpiteeseen,
- c) ryhtymään toimenpiteeseen, joka turvaa välitystuomion myöhemmän täytäntöönpanon edellyttämien varojen säilymisen, tai
- d) säilyttämään asian kannalta olennainen todistusaineisto.

Mallilain 17 B artiklan mukaan asianosainen voi turvaamistoimihakemuksen yhteydessä pyytää väliaikaismääräystä (preliminary order), jolla toista asianosaista kielletään vaarantamasta haetun turvaamistoimen tarkoitusta. Välimiesoikeus voi antaa väliaikaismääräyksen, jos se katsoo, että turvaamistoimihakemuksen ennakkollinen tiedoksianto asianosaiselle, johon turvaamistoimi kohdistuu, vaarantaisi toimenpiteen tarkoituksen. Mallilain 17 C artikla sisältää säännöksiä oikeusturvatakeista väliaikaismääräyksen kohteeksi joutuneen asianosaisen suojaksi. Väliaikaismääräys voi olla kestoaltaan enintään 20 päivää. Väliaikaismääräys sitoo asianosaisia, mutta se ei ole täytäntöönpanokelpoinen.

Mallilain IV luku sisältää myös turvaamistoimien tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat säännökset, joiden mallina on käytetty soveltuvin osin välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia 35 ja 36 artiklan säännöksiä.³⁴

Mallilain 17 J artiklassa vahvistetaan tuomioistuimen toimivalta antaa välimiesmenettelyyn liittyviä turvaamistoimipäätöksiä. Tähän toimivaltaan ei vaikuta se, onko välimiesmenettelyn paikka tuomioistuimen kotivaltiossa, ja toimivalta on mallilain mukaan samanlainen kuin silloin, kun pääasia kuuluu tuomioistuimessa ratkaistavaksi. Tuomioistuimen tulee käyttää toimivaltaansa sitä sitovien menettelysäännösten mukaisesti kiinnittäen huomiota kansainvälisen välimiesmenettelyn erityispiirteisiin. Artiklan tarkoituksena on selventää, että välityssopimuksen

³⁴ Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 31.

olemassaolo ei rajoita tuomioistuimen toimivaltaa antaa turvaamistoimimääräyksiä ja että välityssopimuksen osapuolella on oikeus pyytää tuomioistuimelta turvaamistoimen määräämistä.³⁵

Ruotsin välimiesmenettelylain mukaan tuomioistuin voi asian ollessa välimiesten käsiteltävänä tai sitä ennen päättää sellaisista turvaamistoimista, joiden antaminen kuuluu sen toimivaltaan (LSF 4.3 §). Välimiehillä ei kuitenkaan ole toimivaltaa antaa täytäntöönpanokelpoisia turvaamistoimipäätöksiä.

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 38 §:ssä on turvaamistoimia koskevat määräykset. Välitysoikeus voi asianosaisen hakemuksesta määrätä tarkoituksenmukaiseksi katsomansa turvaamistoimen. Turvaamistoimen myöntäessään välitysoikeus voi määrätä, että hakijan on asetettava vakuus turvaamistoimesta vastapuolelle mahdollisesti aiheutuvien kulujen ja vahingon varalta. Välitysoikeuden on annettava turvaamistoimimääräys päätöksen muodossa. Välitysoikeus voi muuttaa turvaamistoimimääräystään tai kumota sen asianosaisen pyynnöstä tai poikkeustapauksessa omasta aloitteestaan. Asianosainen voi välityssopimuksen estämättä hakea turvaamistoimia toimivaltaiselta tuomioistuimelta tai muulta viranomaiselta ennen kuin lautakunta on toimittanut jutun asiakirjat välitysoikeudelle. Tarvittaessa asianosainen voi tehdä turvaamistoimihakemuksen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle myöhemminkin. Turvaamistoimihakemuksen jättäminen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle ei tarkoita välityssopimuksen rikkomista tai luopumista välityssopimukseen vetoamisesta.

Välimiesmenettelylakia olisi syytä täydentää siten, että siihen otettaisiin säännökset välimiesten toimivallasta antaa turvaamistoimimääräyksiä. Tämä selventäisi oikeustilaa sen suhteen, onko välimiehillä toimivaltaa määrätä turvaamistoimia silloinkin, kun toimivalta ei perustu välimiesmenettelyssä noudatettavaan välitysinstituutin sääntöihin tai asianosaiset eivät ole tällaisesta toimivallasta muuten sopineet. Olisi arvioitava myös, tulisiko välimiesten antamien turvaamistoimipäätösten olla jatkossa täytäntöönpanokelpoisia.

Jos lainsäädäntöä muutettaisiin siten, että välimiehet olisivat toimivaltaisia antamaan täytäntöönpanokelpoisia turvaamistoimimääräyksiä, tulisi arvioida välimiesten ja tuomioistuimen välisiä toimivaltasuhteita myös laajemmin. Voitaisiin ajatella, että välimiehillä ja tuomioistuimella olisi rinnakkainen toimivalta antaa turvaamistoimimääräyksiä, jolloin tuomioistuimetkin olisivat yhä toimivaltaisia. Toinen

35 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 31.

vaihtoehto voisi olla, että tuomioistuimen toimivalta rajoitettaisiin vain niihin tilanteisiin, joissa asianosaisen oikeussuojaa ei voida turvata välimiesten toimenpiteillä. Vaikuttaa joka tapauksessa siltä, että välimiesten toimivalta antaa turvaamistoimimääräyksiä ei poistaisi tarvetta tuomioistuinten antamille turvaamistoimille. Tällainen tarve voisi olla esimerkiksi, jos turvaamistointa tarvitaan kiireellisesti jo ennen kuin välimiesmenettely on alkanut ja välimiehet on valittu tai jos turvaamistoimimääräystä tarvitaan kolmannen henkilön velvoittamiseksi tekemään tai olemaan tekemättä jotakin.

6 Asian käsittely välimiesmenettelyssä

6.1 Asianosaisten tasapuolisen kohtelun vaatimus

Välimiesmenettelyn keskeisiä oikeussuojaperiaatteita ovat välimiesten puolueettomuuden ja riippumattomuuden vaatimus, osapuolten oikeus saada tarpeellinen tilaisuus ajaa asiaansa ja asianosaisten tasavertainen kohtelu.³⁶ Välimiesmenettelylain 9 §:n 1 momentin mukaan välimiehen on oltava tehtävässään puolueeton ja riippumaton. Lain 22 §:n mukaan välimiesten on varattava asianosaiselle tarpeellinen tilaisuus ajaa asiaansa. Asianosaisten tasapuolisen kohtelun vaatimus ilmenee lain 23 §:stä, jossa säädetään välimiesten oikeudesta määrätä asiassa noudatettavasta menettelystä siltä osin kuin asianosaiset eivät ole asiasta sopineet. Pykälän mukaan menettelystä päättäessään välimiesten on otettava huomioon asianosaisten tasapuolisen kohtelun ja joutuisuuden vaatimukset.

UNCITRAL:n mallilain 18 artiklan mukaan asianosaisia on kohdeltava tasapuolisesti ja kullekin asianosaiselle on annettava täysi tilaisuus asiansa ajamiseen.

Ruotsin välimiesmenettelylain mukaan välimiesten tulee tutkia riita puolueetomasti, tarkoituksenmukaisesti ja nopeasti (LSF 21 §). Välimiesten on varattava asianosaisille tilaisuus ajaa asiaansa tarpeellisessa määrin kirjallisesti tai suullisesti (LSF 24.1 §).

Mallilain 18 artikla on sisällytetty useiden maiden välimiesmenettelylakeihin sellaisenaan. Näin on tehty esimerkiksi Norjassa (lov om voldgift 20 §), Tanskassa (lov om voldgift 18 §) ja Saksassa (ZPO 1042 §).

Suomen välimiesmenettelylaissa on mallilain 18 artiklan sisältämä säännös asianajotilaisuuden varaamisesta (VML 22 §), mutta ei sanamuodoltaan mallilakia vastaava säännöstä siitä, että asianosaisia on kohdeltava tasapuolisesti.³⁷ Selvää sinänsä on, että asianosaisten tasapuolinen kohtelu on keskeinen välimiesmenettelyssä noudatettava periaate, joka ilmenee myös välimiesmenettelylain 23 §:stä, jonka

³⁶ Hemmo 2022 s. 60.

³⁷ Keskuskauppakamari katsoo, että välimiesmenettelylakiin tulisi ottaa UNCITRAL:n mallilain 18 artiklaa vastaava säännös välimiesten velvollisuudesta kohdella asianosaisia tasapuolisesti. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 14.

mukaan välimiesten on menettelystä päättäessään otettava huomioon asianosaisten tasapuolisen kohtelun vaatimukset. Välimiesmenettelylakia voitaisiin kuitenkin täydentää siten, että lakiin otettaisiin mallilakia vastaava nimenomainen säännös välimiesten velvollisuudesta kohdella asianosaisia tasapuolisesti.

6.2 Asianosaisten passiivisuuden vaikutus asian käsittelyyn

Välimiesmenettelylaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä asianosaisten passiivisuuden vaikutuksista asian käsittelyyn. Lain esitöistä ilmenee kuitenkin, että 22 §:ssä tarkoitetun asianajotilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä välimiehiä ratkaisemasta asiaa. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ratkaisu, jonka välimiehet antavat asianosaisten jättäessä käyttämättä hänelle varatun tilaisuuden asiansa ajamiseen, ei ole oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa tarkoitettu yksipuolinen tuomio, vaan asianosaisten tulee esittää vaatimustensa tueksi normaali selvitys (HE 202/1991 vp s. 19). Välimiesmenettelyssä ei siten voida antaa vastaajan passiivisuuteen perustuvaa yksipuolista tuomiota, kuten tuomioistuinprosessissa, vaan välimiesten on tutkittava asia heidän käytössään olevan aineiston perusteella.

UNCITRAL:n mallilain 25 artiklassa on säännökset asian käsittelystä tilanteessa, jossa asianosainen laiminlyö toimittaa kannekirjelmän tai vastauksen siihen taikka laiminlyö saapua suulliseen käsittelyyn tai esittää kirjallisia todisteita. Säännöksiä sovelletaan, jos asianosaiset eivät ole muuta sopineet. Jos kantaja ilman riittävää syytä laiminlyö toimittaa kannekirjelmän, välimiesoikeuden on lopetettava menettely. Jos vastaaja ilman riittävää syytä laiminlyö toimittaa vastauksen kannekirjelmään, välimiesoikeuden on jatkettava käsittelyä ilman, että vastauksen toimittamatta jättäminen sellaisenaan merkitsisi kantajan väitteiden myöntämistä. Jos asianosainen ilman riittävää syytä laiminlyö saapua suulliseen käsittelyyn, tai esittää kirjallisia todisteita, välimiesoikeus voi jatkaa asian käsittelyä ja antaa välitystuomion käytävissä olevan todistelun perusteella.

Ruotsissa laissa on nimenomainen säännös siitä, että jos asianosainen ilman pätevää syytä jää pois käsittelystä tai jättää jossain muussa suhteessa noudattamatta välimiesten antamaa määräystä, tämä ei ole esteenä asian käsittelyn jatkamiselle eikä riidan ratkaisemiselle olemassa olevan aineiston perusteella (LSF 24 §).

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 39 §:ssä on pitkälti mallilain 25 artiklaa vastaavat säännökset asianosaisten laiminlyönnin seuraamuksista.

Olisi syytä harkita välimiesmenettelylain täydentämistä siten, että lakiin otettaisiin mallilain 25 artiklaa vastaavat säännökset asianosaisen passiivisuuden vaikutuksista asian käsittelyyn.

7 Välitystuomio

7.1 Sovellettavat oikeusohjeet

Välimiesmenettelylain 31 §:n mukaan välimiesten on perustettava tuomionsa lakiin. Asianosaiset voivat sopia, minkä valtion lakia riidan ratkaisemiseen on sovellettava. Jos asianosaiset ovat niin sopineet, saavat välimiehet kuitenkin perustaa tuomionsa siihen, minkä he katsovat kohtuulliseksi (*ex aequo et bono*).

UNCITRAL:n mallilain 28 artiklassa on säännökset välimiesmenettelyyn sovellettavista oikeusohjeista. Artiklan 1 kohdan mukaan välimiesoikeuden on ratkaistava riita sen lain aineellisten säännösten perusteella, jonka asianosaiset ovat valinneet riidan ratkaisemisessa sovellettavaksi laiksi. Aineellisilla säännöksillä ei tarkoiteta lainvalintasäännöksiä, jollei toisin ole sovittu. Artiklan 2 kohdassa on säännös sovellettavan lain määräytymisestä tilanteessa, jossa asianosaiset eivät ole siitä nimenomaisesti sopineet. Kohdan mukaan tällöin välimiesoikeus soveltaa sitä lakia, joka tulee sovellettavaksi niiden lainvalintasääntöjen perusteella, jotka välimiesoikeus katsoo soveltuviksi. Välimiesoikeus saa perustaa välitystuomion siihen, mitä se pitää kohtuullisena vain, jos asianosaiset ovat nimenomaisesti valtuuttaneet välimiesoikeuden toimimaan näin (3 kohta). Välimiesoikeuden on kaikissa tapauksissa noudatettava ratkaisussaan sopimusehtoja ja huomioitava liiketoimeen soveltuva kauppatapa (4 kohta).

Ruotsin välimiesmenettelylaissa välimiesmenettelyyn sovellettavista oikeusohjeista säädetään 27 a §:ssä, joka otettiin lakiin vuoden 2018 uudistuksen yhteydessä. Sen mukaan riita on ratkaistava asianosaisten sopiman lain tai oikeussäännösten (regelverk) perusteella. Jos asianosaiset eivät ole muuta sopineet, sopimuksen tietyn valtion lain soveltamisesta katsotaan tarkoittavan viittausta kyseisen valtion aineellisiin säännöksiin eikä lainvalintasääntöihin. Jos asianosaiset eivät ole sopineet sovellettavasta laista tai oikeussäännöstöstä, välimiehet päättävät siitä. Välimiehet saavat perustaa tuomionsa kohtuullisuuteen vain, jos asianosaiset ovat näin sopineet.

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 29 §:n mukaan asianosaiset voivat sopia riidan ratkaisemisessa sovellettavasta laista tai muista oikeusohjeista. Jolleivät asianosaiset ole muusta sopineet, välitysoikeus soveltaa sen valtion lakia tai muita oikeusohjeita, joita se pitää asiassa tarkoituksenmukaisimpina. Välitysoikeus saa perustaa tuomion siihen, mitä se pitää kohtuullisena (*ex aequo et bono tai amiable compositeur*) vain asianosaisten nimenomaisen sopimuksen perusteella.

Mallilain selitysmuistiossa todetaan 28(1) artiklasta, että siinä käytetty viittaus yleisemmin oikeussääntöihin (rules of law) laajentaa asianosaisten mahdollisuuksia sopia riitaan sovellettavasta laista. Asianosaiset voivat valita riitaan sovellettavaksi normistoksi jonkin valtion kansallisen lain sijasta esimerkiksi voimassa olevan yleis-sopimuksen (kuten YK:n kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan yleissopimuksen) määräykset.³⁸

Ruotsin välimiesmenettelylain 27 a §:n mukaan asianosaiset voivat sopia välimiesmenettelyyn sovellettavasta laista tai oikeussäännöstöstä (regelverk). Säännöksen esitöiden mukaan viittaamalla säännöstöön selvennetään, että asianosaiset voivat sopia myös, että riidan ratkaisemiseen sovelletaan muuta säännöstöä, kuten UNIDROIT:n kansainvälisiin kaupallisiin sopimuksiin sovellettavia periaatteita.³⁹

Välimiesmenettelylaissa ei ole laajentavaa viittausta oikeussääntöihin, vaan välitystuomio tulee perustaa lakiin (VML 31.1 §). Toisaalta välitystuomio saadaan perustaa kohtuuteen, jos asianosaiset ovat niin sopineet (VML 31.3 §). Oikeustilaa voidaan sen vuoksi pitää jossain määrin epäselvänä sen suhteen, voivatko asianosaiset sopia, että riita ratkaistaan soveltamalla muuta normistoa kuin lakia.⁴⁰ Välimiesmenettelylakia olisi syytä selventää ottamalla tästä nimenomainen säännös lakiin.⁴¹

Välimiesmenettelylaissa ei säädetä sovellettavan lain määräytymisestä tilanteessa, jossa asianosaiset eivät ole siitä nimenomaisesti sopineet. Mallilain 28(2) artiklan mukaan välimiesoikeus soveltaa tällöin sitä lakia, joka tulee sovellettavaksi niiden lainvalintasääntöjen perusteella, jotka välimiesoikeus katsoo soveltuviksi. Vaikka välimiesmenettelylaissa ei ole säännöstä asiasta, lain esitöissä todetaan mallilakia vastaavasti, että tällaisessa tilanteessa sovellettava laki määräytyy niiden lainvalintasäännösten mukaan, jotka välimiehet katsovat asiassa soveltuvan (HE 202/1991 vp s. 22).

38 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 33.

39 Prop. 2017/18:257 s. 38.

40 Möller 2015 s. 414. Hemmon, 2022 s. 1322, mukaan Suomessa tapahtuvassa välimiesmenettelyssä lienee VML 31.1 §:n säännös huomioon ottaen katsottava, ettei periaatekokoelmaan tai vastaavaan normistoon tehty viittaus poista tarvetta (suoraan) lainvalintaan. Valittu kansallinen laki määrää tällöin sen, millainen merkitys viittauksen tarkoittamalle normistolle tulee antaa.

41 Keskuskauppakamarin mukaan välimiesmenettelylaki olisi tältä osin syytä harmonisoida vastaamaan UNCITRAL:n mallilain 28 artiklaa. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 8.

Oikeuskirjallisuudessa katsotaan, että mallilain mukainen ratkaisu, jossa sovellettava laki määräytyy välimiesten valitsemien lainvalintasääntöjen mukaan, ei enää nauti laajaa kansainvälistä hyväksyntää, vaan oikeuskehitys on johtanut joustavampaan lainvalinta-ajatteluun.⁴² Kansainvälisessä välimiesmenettelyssä ensisijaisen aseman on saanut suora lainvalinta, jossa välimiehet vahvistavat tietyn lain soveltuvan sopimukseen relevanttien olosuhteiden kokonaisarvioinnin perusteella ilman, että välivaiheena käytetään valtiollisten lainvalintasääntöjen soveltamista.⁴³ Suora lainvalinta on omaksuttu muun muassa Ruotsin välimiesmenettelylaissa (27 a §) ja Keskuskauppakamarin välitysmenettelysäännöissä (29 §).

Välimiesmenettelylain 31 §:ää olisi syytä selvyiden vuoksi täydentää säännöksellä sovellettavan lain määräytymisestä, jos asianosaiset eivät ole siitä nimenomaisesti sopineet.⁴⁴ Selkeintä ja yksinkertaisinta olisi, jos välimiehet voisivat tässä tilanteessa suoraan valita tapauksen olosuhteisiin nähden tarkoituksenmukaisimman lain riidan ratkaisemiseen sovellettavaksi laiksi. Tämä sääntelymalli eroaisi mallilain 28(2) artiklasta, mutta vaikuttaisi kansainvälisen välimiesmenettelyn kehitys huomioon ottaen perustellulta.

7.2 Välimiehen passiivisuus asian ratkaisemisessa

UNCITRAL:n mallilain 31(1) artiklan mukaan välitystuomio on laadittava kirjallisesti, ja välimiehen tai välimiesten on allekirjoitettava välitystuomio. Mikäli välimiehiä on useampi kuin yksi, välimiesoikeuden jäsenten enemmistön allekirjoitukset riittävät, jos välitystuomiossa on mainittu syy asian käsittelyyn osallistuneen välimiehen allekirjoituksen puuttumiselle.

Välimiesmenettelylain 40 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan välitystuomio on mitätön, jos välitystuomiota ei ole laadittu kirjallisesti tai se ei ole välimiesten allekirjoittama. Pykälän 2 momentin mukaan välitystuomio ei ole mitätön, vaikka yhden tai useamman välimiehen allekirjoitus puuttuu tuomiosta, jos se on välimiesten enemmistön allekirjoittama ja nämä ovat merkinneet välitystuomioon, miksi asian käsittelyyn osallistuneen välimiehen allekirjoitus puuttuu. Välitystuomion muoto-vaatimukset vastaavat siten mallilain 31(1) artiklaa.

42 Hemmo 2022 s. 1294–1295.

43 Hemmo 2022 s. 1297. Ks. myös Möller 2015 s. 414–415.

44 Näin myös Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 8.

Ruotsin välimiesmenettelylakiin (LSF 31.1 §) sisältyy vastaavat mallilain 31(1) artiklan mukaiset säännökset välitystuomion muotovaatimuksista ja välimiehen allekirjoituksen puuttumisen vaikutuksista. Lisäksi laissa on asian käsittelyä koskeva menettelysäännös välimiehen passiivisuuden varalta. Lain 30.1 §:ssä säädetään, että jos yksi välimies jättää ilman hyväksyttävää syytä osallistumatta asian käsittelyyn, tämä ei estä muita välimiehiä ratkaisemasta asiaa. Säännöksen tarkoituksena on turvata kaikille välimiehille mahdollisuus osallistua riidan ratkaisuun, mutta niin, että välimies ei voi käyttää osallistumisoikeuttaan riidan ratkaisun viivyttämiseen.⁴⁵

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 42.3 §:ssä määrätään, että jos välitystuomari ei osallistu välitystuomion tai muun päätöksen tekemiseen, vaikka muut välitystuomarit ovat varanneet hänelle siihen tilaisuuden, muut välitystuomarit voivat jatkaa menettelyä välitystuomarin poissaolosta huolimatta.

Välimiesmenettelylain 40.2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 202/1991 vp s. 25–26) todetaan, että käytännössä on sattunut, että asian käsittelyyn osaa ottanut välimies ei enää suostu osallistumaan välimiesten neuvotteluihin annettavasta tuomiosta. Syynä tällaiseen menettelyyn on yleensä se, että välimies katsoo, että asia todennäköisesti tullaan ratkaisemaan toisin kuin hänet nimennyt asianosainen on vaatinut. Asianmukaisena ei voida pitää, että välimies menettelemällä näin voisi estää pätevän välitystuomion antamisen. Säännös voisi kuitenkin tulla sovellettavaksi vain siinä tapauksessa, että välimies on osallistunut käsittelyyn ainakin siihen asti, kunnes asia on ollut valmis ratkaistavaksi.

Välimiesmenettelylain 40.2 §:n esitöistä voidaan päätellä, että säännöksen soveltamisala ei ole rajattu vain tilanteeseen, jossa välimies kieltäytyy välitystuomion allekirjoittamisesta, vaan säännöstä voidaan soveltaa myös, jos välimies kieltäytyy osallistumasta päätösneuvotteluihin tai tuomion laatimiseen. Säännöstä ei kuitenkaan voida soveltaa ennen kuin asia on valmis ratkaistavaksi.

Myös oikeuskirjallisuudessa on tulkittu välimiesmenettelylain 40.2 §:n säännöksen tarkoittavan, että jos välimies kieltäytyy osallistumasta välitystuomion laatimiseen, muut välimiehet voivat saattaa välitystuomion loppuun ja antaa sen säännöksen tarkoittamalla tavalla⁴⁶. Sen sijaan säännös ei koske tilannetta, jossa yksi välimiehistä luopuu menettelyyn osallistumisesta ennen kuin asia on edennyt

---

45 Prop. 1998/99:35 s. 127.

46 Hemmo 2022 s. 414.

välitystuomion laatimisvaiheeseen. Vajaalukuinen kokoonpano ei siten voi ottaa vastaan henkilötodistelua tai toteuttaa muita asian varsinaiseen käsittelyvaiheeseen liittyviä toimenpiteitä, vaan välimiesoikeutta on tällöin aina täydennettävä.⁴⁷

Voitaisiin harkita, että välimiesmenettelylakiin otettaisiin nimenomainen selventävä säännös siitä, että jos yksi välimies jättää ilman hyväksyttävää syytä osallistumatta asian käsittelyyn, tämä ei estä muita välimiehiä ratkaisemasta asiaa.⁴⁸

7.3 Välitystuomion perustelevinen

UNCITRAL:n mallilain 31 artiklassa säädetään välitystuomion muodosta ja sisällöstä. Artiklan 2 kohdan mukaan välitystuomio on perusteltava, elleivät asianosaiset ole sopineet, ettei tuomiota tarvitse perustella, tai jos kyse on asianosaisten tekemän sovinnon vahvistavasta välitystuomiosta.⁴⁹

Välimiesmenettelylaissa on pitkälti mallilain 31 artiklaa vastaavat säännökset välitystuomion muodosta ja sisällöstä (36 ja 37 §). Välimiesmenettelylaissa ei kuitenkaan ole säännöstä välitystuomion perustelevisesta, toisin kuin oikeudenkäymiskaassa tuomioistuinprosessin osalta. Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 4 §:n mukaan tuomio on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä. Välimiesmenettelylain esitöissä todetaan, että hyvin laadittuun välitystuomioon kuuluvat myös asianmukaisesti laaditut perustelut ja että asianosaiset odottavat yleensä välimiehiltä perusteltua ratkaisua, ainakin, milloin välimiehiksi on nimetty lakimiehiä. Lakiin ei kuitenkaan otettu säännöstä perustelevisvelvollisuudesta, koska katsottiin, että tällöin perustelevisen laiminlyönnistä tulisi seurata mahdollisuus saada välitystuomio kumotuksi ja tämä saattaisi johtaa tarpeettomiin oikeudenkäynteihin sen varjolla, ettei välitystuomio sisällä asianosaisten mielestä riittäviä perusteluja. (HE 202/1991 vp s. 8)

Ruotsissa välitystuomion muotovaatimuksia koskevaan LSF 31 §:ään ei ole otettu nimenomaista vaatimusta välitystuomion perustelevisesta. Lain esitöissä on katsottu laissa säädetystä perusteluvaatimuksesta seuraavan, että perustelujen

47 Hemmo 2022 s. 414.

48 Möller 2015 s. 415; Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 13–14.

49 Keskuskauppakamarin mukaan vastaava säännös tulisi ottaa välimiesmenettelylakiin. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 14.

puuttuessa asianosaisella olisi oltava mahdollisuus moittia välitystuomiota. Lakiin otetun perusteluvaatimuksen puuttumista on siten perusteltu tarpeella rajoittaa mahdollisuuksia välitystuomion moittimiseen. Asianosaiset voivat kuitenkin vapaasti asettaa välitystuomiolle lain 31 §:ssä säädettyjen lisäksi muita muotovaatimuksia, kuten vaatimuksen välitystuomion perustelemisesta.⁵⁰

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 43.1 §:n mukaan välitystuomio on perusteltava, elleivät asianosaiset ole toisin sopineet.

Vaikka välimiesmenettelylakiin ei ole otettu vaatimusta välitystuomion perustelemisesta, oikeuskirjallisuudessa pidetään selvänä, että välitystuomio on perusteltava, ellei erityisistä syistä muuta johdu.⁵¹ Yleinen käytäntö on, että välitystuomiossa on perustelut. Välitystuomio voidaan jättää perustelematta, jos asianosaiset ovat näin sopineet esimerkiksi menettelyn nopeuttamiseksi tai liikesalaisuuksien suojaamiseksi.⁵² Olisi syytä harkita välimiesmenettelylain täydentämistä siten, että siihen otettaisiin mallilain 31(2) artiklaa vastaava nimenomainen säännös välitystuomion perustelemisesta.

7.4 Välituomio

Välimiesmenettelylain 35 §:ssä säädetään välituomion antamisesta. Pykälän mukaan välimiehet voivat ratkaista erikseen välitystuomiolla sellaisen riitakysymyksen, jonka selvittämisestä asian ratkaiseminen muilta osin riippuu. Välituomion antaminen edellyttää, että asianosaiset ovat tällaisesta mahdollisuudesta sopineet.

Ruotsin välimiesmenettelylain mukaan osa riidasta tai asian ratkaisemisen kannalta merkityksellinen riitakysymys voidaan ratkaista erillisellä välitystuomiolla, elleivät molemmat asianosaiset vastusta sitä (LSF 29 §).

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 45 §:n mukaan välitysoikeus voi asianosaisia kuultuaan ratkaista ennakkoluonteisen riitakysymyksen erikseen välituomiolla, elleivät kaikki asianosaiset vastusta välituomion antamista.

50 Prop. 1998/99:35 s. 133–134 ja 230.

51 Hemmo 2022 s. 944. Havansin, 2012 s. 1299, mukaan hyvän välitystuomion edellyttään sisältävän tuomioperustelut – mitä selkeämmät ja valaisevammat, sitä parempi – mutta niiden puuttuminen ei silti tee välitystuomiosta mitätöntä tai edes moitteenva-
raisesti kumoamiskelpoista.

52 Möller 1997 s. 74–75; Virolainen – Martikainen, Tuomion perustelemisen s. 201; Hemmo 2022 s. 944.

Välimiesmenettelylain 34 §:n mukaan välimiehet voivat erikseen ratkaista välitystuomiolla itsenäisen vaatimuksen asiassa, jossa on esitetty useita vaatimuksia. Tällaisen osatuomion antaminen ei edellytä asianosaisten suostumusta. Välituomion antaminen sen sijaan edellyttää, että asianosaiset ovat tällaisesta mahdollisuudesta sopineet (VML 35 §).⁵³ Välimiesmenettelylain esitöissä tätä on perusteltu sillä, että on vaikea etukäteen varmuudella sulkea pois mahdollisuutta, että jutussa myöhemmin esitettävä näyttö ja muu selvitys koskevat myös jo tuomiolla ratkaistuja kysymyksiä. Lisäksi säännökset äänestämisestä välimiesoikeudessa saattavat aiheuttaa sen, että asian lopputulos riippuu siitä, annetaanko asiassa välituomio vai ei. (HE 202/1991 vp s. 24)

On esitetty, että välituomion antamisen edellytyksenä oleva yksimielisyysvaatimus tekee mahdolliseksi sen, että asianosainen voi vastustaa välituomion antamista prosessitaktisista syistä silloinkin, kun välituomion antaminen olisi tosiasiallisesti perusteltua.⁵⁴ Se voi myös johtaa prosessaamiseen, jossa olennaisen näytön tai argumentaation esittämistä lykätään tarpeettoman pitkälle.⁵⁵ Tämän vuoksi voitaisiin harkita välituomion antamisen edellytysten lieventämistä, esimerkiksi niin, että välituomion antaminen estyisi vain, jos molemmat asianosaiset vastustavat sitä tai niin, että yhden asianosaisten vastustuksesta huolimatta välituomio voitaisiin antaa, jos siihen on erityisiä syitä.

7.5 Lisätuomio

Välimiesmenettelylain 39 §:ssä säädetään lisätuomiosta, jonka välimiehet voivat antaa heidän ratkaistavakseen saatetusta kysymyksestä, jonka he ovat sivuuttaneet tuomiossaan. Välimiehet eivät voi antaa lisätuomiota omasta aloitteestaan, vaan ainoastaan asianosaisten pyynnöstä. Ennen lisätuomion pyytämistä asianosaisten on ilmoitettava vastapuolelle pyyntöaikeensa. Jos välimiehet katsovat pyynnön aiheelliseksi, heidän on annettava lisätuomio niin pian kuin se voi tapahtua.

UNCITRAL:n mallilain 33(3) artiklan mukaan asianosainen voi, ilmoitettuaan asiasta muille asianosaisille, pyytää välimiesoikeutta antamaan lisätuomion sellaisesta vaatimuksesta, joka on esitetty välimiesmenettelyssä mutta jonka välimiesoikeus on

53 Keskuskauppakamarin mukaan väärinkäytösten välttämiseksi säännös olisi tarkoituksenmukaista muuttaa siten, että välimiesoikeus voi antaa välituomion, elleivät kaikki asianosaiset vastusta välituomion antamista. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 8.

54 Hemmo 2022 s. 956; Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 8.

55 Hemmo 2022 s. 956 av 67.

välitystuomiossa sivuuttanut. Lisätuomiopyyntö on esitettävä 30 päivän kuluessa välitystuomion tiedoksisaannista. Jos välimiesoikeus pitää pyyntöä perusteltuna, sen on annettava lisätuomio 60 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Artiklan 4 kohdan mukaan välimiesoikeus voi pidentää määräaikaa, jonka kuluessa lisätuomio on annettava, jos se katsoo pidennyksen tarpeelliseksi.

Ruotsin välimiesmenettelylain (LSF 32 §) mukaan välimiehet voivat 30 päivän kuluessa välitystuomion antamisesta korjata välitystuomiota tai täydentää sitä, jos välitystuomiossa on kirjoitus- tai laskuvirheestä tai vastaavasta erehdyksestä johtunut ilmeinen virhe tai välimiehet ovat epähuomiossa jättäneet ratkaisematta jonkin ratkaistavana olleen kysymyksen. Välimiehet voivat myös korjata tai täydentää välitystuomiota tai tulkita välitystuomion tuomiolauselmaa, jos asianosainen sitä pyytää 30 päivään kuluessa välitystuomion tiedoksisaannista. Määräaika välitystuomion korjaamiselle tai tuomiolauselman tulkitsemiselle on 30 päivää ja välitystuomion täydentämiselle 60 päivää asianosaisen pyynnön vastaanottamisesta.

Mallilain 33(3) artiklaa vastaavat määräajat, 30 päivää (tai kuukausi) lisätuomion pyytämiseksi ja 60 päivää (tai kaksi kuukautta) lisätuomion antamiseksi, on otettu myös muun muassa Norjan, Tanskan ja Saksan välimiesmenettelylakeihin.

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 48 §:n mukaan lisätuomiopyyntö on esitettävä 30 päivän kuluessa välitystuomion tiedoksisaannista. Jos välitysoikeus pitää pyyntöä perusteltuna, sen on annettava lisätuomio 60 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Lautakunta voi myöntää pidennystä määräaikaan välitysoikeuden perustellusta pyynnöstä. Lautakunta voi lisäksi pidentää määräaikaa omasta aloitteestaan, jos se katsoo pidennyksen tarpeelliseksi.

Toisin kuin mallilain 33(3) artiklassa, välimiesmenettelylain 39 §:ssä ei ole määräaikaa, jonka kuluessa lisätuomiota on pyydetävä, eikä määräaikaa, jonka kuluessa lisätuomio on annettava. Lisätuomiopyynnön määräajan puuttuminen laista näyttää johtuvan lakia säädettäessä tapahtuneesta virheestä, minkä vuoksi lakia olisi tältä osin syytä täydentää. Tarkoituksenmukaista olisi, että myös lisätuomion antamiselle asetettaisiin määräaika.⁵⁶

56 Möller 1997 s. 88 av 98; Möller 2015 s. 415; Hemmo 2022 s. 966. Keskuskauppakamarin mukaan määräaikojen puuttuminen säännöksestä on aiheuttanut käytännössä epä-tietoisuutta siitä, miten säännöstä pitäisi soveltaa. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 11.

8 Välitystuomion mitättömyys ja kumoaminen

8.1 Välitystuomion mitättömyys

Välimiesmenettelylaissa tehdään ero välitystuomion mitättömyyden eli itsestään vaikuttavan pätemättömyyden (40 §) ja moitteenvaraisen pätemättömyyden (41 §) välillä. Välitystuomion mitättömyysperusteissa on kyse julkista intressiä loukkaavista vakavista virheistä tai puutteista välitystuomiossa. Mitättömyyskanteen nostamiselle ei ole määräaikaa.

Välimiesmenettelylain 40 §:n mukaan välitystuomio on mitätön:

- 1) siltä osin kuin välimiehet ovat välitystuomiossa ratkaisseet sellaisen kysymyksen, jota ei Suomen lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä;
- 2) siltä osin kuin välitystuomion on katsottava olevan ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa;
- 3) jos välitystuomio on niin sekava tai epätäydellinen, ettei siitä käy selville, miten asiassa on tuomittu; tai
- 4) jos välitystuomiota ei ole laadittu kirjallisesti tai se ei ole välimiesten allekirjoittama.

Välitystuomio ei kuitenkaan ole mitätön, vaikka yhden tai useamman välimiehen allekirjoitus puuttuu tuomiosta, jos se on välimiesten enemmistön allekirjoittama ja nämä ovat merkinneet välitystuomioon, miksi asian käsittelyyn osallistuneen välimiehen allekirjoitus puuttuu.

Mahdollisuus nostaa välitystuomion mitättömyyskanne ilman määräaikaa on malilaille vierasta ja kansainvälisesti poikkeuksellista sääntelyä. Tällaista sääntelyä on tiettävästi vain Suomessa ja Ruotsissa. Ruotsissa sen poistamista harkittiin vuoden 2018 välimiesmenettelylain uudistuksen yhteydessä, mutta mahdollisuus päätettiin

säilyttää.⁵⁷ Mallilain 34(2)(b) artiklan mukaan välityskelpoisuuden puuttumisen tai oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuuden perusteella voidaan vaatia välitystuomion kumoamista kumoamiskanteelle säädettyssä määräajassa. Esimerkiksi Tanskan, Norjan ja Saksan välimiesmenettelylait vastaavat tältä osin mallilakia. Välityskelpoisuuden puuttumiseen ja oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuuteen voidaan kuitenkin mallilainkin mukaan vedota ilman aikarajaa perusteena täytäntöönpanon epäämiselle. Mallilain 36(1)(b) artiklan mukaan nämä ovat täytäntöönpanon esteperusteita, jotka tuomioistuin voi ottaa huomioon omasta aloitteestaan.

Välitystuomion pysyvyyden ja oikeusvarmuuden kannalta on pidetty ongelmallisena sitä, että asianosainen voi esimerkiksi useita vuosia välitystuomion antamisen jälkeen nostaa välitystuomion mitättömyyskanteen.⁵⁸ On myös katsottu, että välimiesmenettelylain mitättömyyssäännökset vähentävät välimiesmenettelylain käytökelpoisuutta kansainvälisissä välimiesmenettelyissä.⁵⁹

Olisi syytä arvioida, tulisiko välimiesmenettelylain sääntelyä muuttaa siten, että erottelusta mitättömyys- ja kumoamisperusteiden välillä luovuttaisiin ja mahdollisuus ajallisesti rajoittamattoman mitättömyyskanteen nostamiseen poistettaisiin.

8.2 Välitystuomion kumoaminen

Välitystuomion kumoamisperusteissa on kyse asianosaisen oikeutta loukkaavista olennaisista menettelyvirheistä. Kumoamisperusteisiin ei liity olennaista julkista intressiä. Kanne välitystuomion kumoamiseksi on nostettava tuomioistuimessa kolmen kuukauden määräajassa välitystuomion saamisesta.

Välitystuomion kumoamisperusteista säädetään välimiesmenettelylain 41 §:ssä. Säännöksen mukaan välitystuomio voidaan kumota, jos

- 1) välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi;
- 2) välimiestä ei ole asetettu asianmukaisessa järjestyksessä;

57 SOU 2015:37 s. 123–126; Prop. 2017/18:257 s. 45–46.

58 Hemmo 2022 s. 1063; Möller 2015 s. 416; Savola 2017 s. 508; Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 9.

59 Keskuskauppakamari pitää mitättömyyssäännöksiä yhtenä tärkeimmistä syistä siihen, miksi ulkomaalaiset yritykset ja välimiesmenettelyjuristit eivät pidä Suomea houkuttelevana paikkana kansainvälisille välimiesmenettelyille. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 9.

- 3) välimies on ollut esteellinen mutta asianosaisen asianmukaisessa järjestyksessä tekemää vaatimusta välimiehen julistamisesta esteelliseksi ei ole ennen välitystuomion antamista hyväksytty taikka jos asianosainen on saanut tiedon esteellisyydestä niin myöhään, ettei hän ole voinut vaatia välimiehen julistamista esteelliseksi ennen välitystuomion antamista; tai
- 4) välimiehet eivät ole varanneet asianosaiselle tarpeellista tilaisuutta asiansa ajamiseen.

UNCITRAL:n mallilain 34 artiklassa on säännökset välitystuomion kumoamisesta. Kumoamisperusteet vastaavat olennaisilta osiltaan New Yorkin yleissopimuksen V artiklan ja mallilain 36 artiklan mukaisia välitystuomion täytäntöönpanon epäämisperusteita. Mallilaissa kumoamisperusteet on jaettu kahteen ryhmään: niihin, jotka edellyttävät asianosaisen selvitystä ja niihin, jotka tuomioistuin voi ottaa huomioon omasta aloitteestaan.⁶⁰

Mallilain 34(2) artiklan mukaan tuomioistuin voi kumota välitystuomion vain, jos

(a) asianosainen esittää selvityksen siitä, että

- (i) artiklassa 7 viitatus sopimukseen sopijapuoli on oikeustoimikelvoton; tai mainittu sopimus ei ole pätevä sen valtion lain mukaan, jota siihen on asianosaisten sopimuksen mukaan sovellettava taikka, mikäli asiasta ei ole mainintaa, tuomioistuinvaltion lain mukaan; tai
- (ii) asianosainen ei ole saanut asianmukaista tietoa välimiehen määräämisestä tai välimiesmenettelystä taikka on muutoin ollut estynyt ajamasta asiaansa; tai
- (iii) välitystuomio koskee riitakysymystä, jota ei ole välityssopimuksessa tarkoitettu tai joka ei ole välityslausekkeen edellyttämä, taikka välitystuomio sisältää ratkaisuja asioista, jotka jäävät välityslausekkeen tai -sopimuksen määräysten ulkopuolelle, kuitenkin niin, että mikäli ne ratkaisut, jotka koskevat välimiesmenettelyyn alistettuja asioita, voidaan erottaa niistä ratkaisuista, jotka koskevat välimiesmenettelyyn kuulumattomia asioita, voidaan välitystuomio kumota vain viimeksi mainituilta osin; tai

⁶⁰ Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 35.

(iv) välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely ei ole ollut asianosaisten sopimuksen mukainen edellyttäen, ettei tämä sopimus ole ristiriidassa tämän lain niiden säännösten kanssa, joista ei voi poiketa; tai, tällaisen sopimuksen puuttuessa, välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely ei ole ollut tämän lain mukainen; tai

(b) tuomioistuimien toteaa, että:

(i) riitakysymystä ei tuomioistuimien lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä; tai

(ii) välitystuomio on tuomioistuimien oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

Välimiesmenettelylain 41 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan välitystuomio voidaan kumota, jos välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi. Kohta kattaa sekä tilanteet, joissa pätevää välityssopimusta ei ole ollut, että tilanteet, joissa pätevän välityssopimuksen rajat on ylitetty. New Yorkin yleissopimuksen esteperusteissa ja mallilain kumoamisperusteissa nämä tilanteet on eroteltu eri säännöksiin. Yleissopimuksen V(1)(a) artikla ja mallilain 34(2)(a)(i) artikla koskevat tilanteita, joissa osapuolten välillä ei ole ollut pätevää välityssopimusta osapuolen oikeustoimikelvottomuuden takia tai muusta syystä. Yleissopimuksen V(1)(c) artikla ja mallilain 34(2)(a)(iii) artikla koskevat tilanteita, joissa välitystuomio koskee riitakysymystä, jota ei ole välityssopimuksessa tarkoitettu tai joka ei ole välityslausekkeen edellyttämä, taikka välitystuomio sisältää ratkaisuja asioista, jotka jäävät välityslausekkeen tai -sopimuksen määräysten ulkopuolelle. Momentin 1 kohdan mukaisesta toimivallan ylittämisestä saattaa olla kysymys myös silloin, jos välimiehet ovat asian käsittelyssä ilman asianosaisten suostumusta merkittävästi poikenneet siitä, mitä asianosaiset ovat sopineet asian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.⁶¹ Tältä osin vastaava esteperuste sisältyy yleissopimuksen V(1)(d) artiklaan ja vastaava kumoamisperuste mallilain 34(2)(a)(iv) artiklaan.

Momentin 2 kohdan mukaan välitystuomio voidaan kumota, jos välimiestä ei ole asetettu asianmukaisessa järjestyksessä. Esitöiden mukaan kumoamiskanne voitaisiin perustaa siihen, että välimiestä asetettaessa on poikettu lain mukaisesta järjestyksestä, taikka siihen, että välimies on valittu tai nimetty tehtävänsä toisin kuin on sovittu tai määrätty (HE 202/1991 vp s. 26). Yleissopimuksen V(1)(d) artiklassa esteperusteena ja mallilain 34(2)(a)(iv) artiklassa kumoamisperusteena on se, että

61 HE 202/1991 vp s. 26; Möller 1997 s. 85.

välímiesoikeuden kokoonpano ei ole ollut asianosaisten sopimuksen mukainen. Eri-laisesta sanamuodosta huolimatta 2 kohta vaikuttaa sisällöltään vastaavan yleis-sopimuksen V(1)(d) artiklan ja mallilain 34(2)(a)(iv) artiklan mukaista välimiesten valitsemistapaan ja välímiesoikeuden kokoonpanoon liittyvää perustetta.⁶²

Välitystuomion kumoamisesta välimiehen esteellisyyden perusteella säädetään momentin 3 kohdassa. Esteellisyys voi johtaa välitystuomion kumoamiseen vain, jos asianosaisten välímiesmenettelyn aikana tekemä esteellisyysväite on hylätty tai hän on saanut tiedon esteellisyyden perusteesta vasta välitystuomion antamisen jäl-keen. Mallilaissa ei ole erillistä säännöstä välimiehen esteellisyydestä välitystuomion kumoamisperusteena, mutta esteellisyys sisältyy 34(2)(a)(iv) artiklan mukaiseen välímiesoikeuden kokoonpanoa koskevaan kumoamisperusteeseen.

Momentin 4 kohdan mukaan välitystuomio voidaan kumota, jos välimiehet eivät ole varanneet asianosaiselle tarpeellista tilaisuutta asiansa ajamiseen. Yleissopimuk-sen V(1)(b) artiklassa esteperusteena ja mallilain 34(2)(a)(ii) artiklassa kumoamis-perusteena on se, että asianosainen ei ole saanut asianmukaista tietoa välimiehen määräämisestä tai välímiesmenettelystä taikka on muutoin ollut estynyt ajamasta asiaansa. Eri-laisesta sanamuodosta huolimatta 4 kohdan kumoamisperuste vaikut-taa sisällöltään vastaavan yleissopimuksen V(1)(b) artiklaa ja mallilain 34(2)(a)(ii) artiklaa.

Välímiesmenettelylain kumoamisperusteet vaikuttavat siten sisällöltään pääosin vastaavan yleissopimuksen V(1) artiklaa ja mallilain 34(2)(a) artiklaa. Välímiesme-nettelylaissa kumoamisperusteet on kuitenkin muotoiltu yleisemmiksi ja osittain jaoteltu eri tavalla kuin yleissopimuksessa ja mallilaissa. Koska erilainen kirjoitus-tapa vaikeuttaa välímiesmenettelylain kumoamisperusteita koskevan sääntelyn vertailua mallilakiin, olisi syytä harkita sääntelyn muuttamista myös muotoilultaan enemmän mallilakia vastaavaksi.

8.3 Moiteprosessi

Suomessa kanne välitystuomion kumoamisesta on nostettava kolmen kuukauden kuluessa välitystuomion antamisesta (VML 40.3 §). Kanne tutkitaan sen paikkakun-nan käräjäoikeudessa, jossa välitystuomio on annettu (VML 50.1 §) Tuomioistuimen ratkaisuun saa hakea muutosta.

⁶² Hemmo 2022 s. 1084–1085 av 283.

Mallilain 34(3) artiklan mukaan kumoamiskanne on nostettava kolmen kuukauden kuluessa välitystuomion antamisesta. Mallilain mukainen kolmen kuukauden määräaika on myös muun muassa Tanskan, Norjan ja Saksan välimiesmenettelylaeissa. Tätä lyhyempi määräaika on esimerkiksi Ranskan, Sveitsin ja Englannin välimiesmenettelylaeissa. Ruotsin välimiesmenettelylain vuoden 2018 uudistuksen yhteydessä kumoamiskanteen määräaika lyhennettiin kolmesta kuukaudesta kahdeksi kuukaudeksi ruotsalaisen välimiesmenettelyn tehokkuuden ja kansainvälisen kilpailukyvyn lisäämiseksi. Ruotsissa kumoamiskanne käsitellään välimiesmenettelyn paikan hovioikeudessa ja muutoksenhakuoikeutta hovioikeuden ratkaisusta on rajoitettu (LSF 43 §).

Välimiesmenettelyn tehokkuuden kannalta olisi tärkeää, että välitystuomion kumoamiskanteeseen saataisiin nopeasti lopullinen ratkaisu. Suomessa ei ole moiteprosessin osalta erityissäätelyä, minkä vuoksi on mahdollista, että kannetta käsitellään kaikissa kolmessa oikeusasteessa. Moiteprosessin pitkää kestoa pidetään ongelmallisena välimiesmenettelyn nopeuden ja tehokkuuden kannalta.⁶³ Olisi syytä arvioida, tulisiko välimiesmenettelylakia moiteprosessin keston lyhentämiseksi muuttaa siten, että kumoamiskanne käsiteltäisiin pääsääntöisesti vain yhdessä oikeusasteessa ja kumoamiskanteen nostamisen määräaika lyhennettäisiin.

---

63 Möller 2015 s. 417-418; Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 10.

9 Välitystuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano

Välimiesmenettelylain 44 §:ssä säädetään Suomessa annetun välitystuomion täytäntöönpanon esteistä. Täytäntöönpanohakemus voidaan hylätä vain, jos

- välitystuomio on 40 §:ssä mainitun seikan johdosta mitätön,
- välitystuomio on tuomioistuimen päätöksellä kumottu, tai
- tuomioistuin on mitättömyys- tai kumoamiskanteen johdosta määrännyt, ettei välitystuomiota saa panna täytäntöön.

Vieraassa valtiossa annetun välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon esteistä säädetään välimiesmenettelylain 52 ja 53 §:ssä. Vieraassa valtiossa annettu välitystuomio ei ole voimassa Suomessa siltä osin kuin se on vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita (VML 52.2 §). Lisäksi välimiesmenettelylain 53 §:n mukaan välitystuomio ei ole voimassa Suomessa asianosaista vastaan, joka esittää selvityksen siitä, että:

- 1) hän ei ollut kelpoinen tekemään välityssopimusta tai sitä tehtäessä ei ollut asianmukaisesti edustettuna taikka että 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla tehty välityssopimus ei muun kuin välityssopimuksen muotoa koskevan seikan johdosta ole pätevä asianosaisten valitseman lain mukaan tai, kun ei voida päätellä minkä valtion lakia asianosaiset ovat tarkoittaneet sovellettavaksi, sen valtion lain mukaan, jossa välitystuomio on annettu;
- 2) hänelle ei ole asianmukaisessa järjestyksessä ilmoitettu välimiehen määräämisestä tai välimiesmenettelystä taikka hän muutoin on ollut estynyt ajamasta asiaansa;
- 3) välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi;
- 4) välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely on merkittävästi poikennut asianosaisten sopimuksesta tai, tällaisen sopimuksen puuttuessa, sen valtion laista, jossa välimiesmenettely on tapahtunut; tai

5) välitystuomio ei ole vielä tullut asianosaisia sitovaksi tai sen täytäntöönpanoa on lykätty siinä valtiossa, jossa tai jonka lain mukaan se on annettu, taikka välitystuomio tuossa valtiossa on julistettu mitättömäksi taikka kumottu.

UNCITRAL:n mallilain 36(1) artiklassa on säännökset välitystuomion tunnustamisen tai täytäntöönpanon epäämisen perusteista. Riippumatta siitä, missä valtiossa välitystuomio on annettu, välitystuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano voidaan evätä ainoastaan, jos:

(a) asianosainen, jota vastaan välitystuomioon on vedottu, esittää sen valtion toimivaltaiselle tuomioistuimelle, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, selvityksen siitä, että:

(i) artiklassa 7 viitatus välityssopimuksen sopijapuoli on oikeustoimikelvoton; tai mainittu sopimus ei ole pätevä sen valtion lain mukaan, jota siihen on asianosaisten sopimuksen mukaan sovellettava taikka, mikäli asiasta ei ole mainintaa, sen valtion lain mukaan, missä välitystuomio on annettu; tai

(ii) asianosainen, jota vastaan välitystuomioon on vedottu, ei ole saanut asianmukaista tietoa välimiehen määräämisestä tai välimiesmenettelystä taikka on muutoin ollut estynyt ajamasta asiaansa; tai

(iii) välitystuomio koskee riitakysymystä, jota ei ole välityssopimuksessa tarkoitettu tai joka ei ole välityslausekkeen edellyttämä, taikka välitystuomio sisältää ratkaisuja asioista, jotka jäävät välityslausekkeen tai -sopimuksen määräysten ulkopuolelle, kuitenkin niin, että mikäli ne ratkaisut, jotka koskevat välimiesmenettelyyn alistettuja asioita, voidaan erottaa niistä ratkaisuista, jotka koskevat välimiesmenettelyyn kuulumattomia asioita, voidaan välitystuomio ensiksi mainituilta osin tunnustaa ja panna täytäntöön; tai

(iv) välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely ei ole ollut asianosaisten sopimuksen mukainen tai, tällaisen sopimuksen puuttuessa, välimiesmenettelyn paikan lain mukainen; tai

(v) välitystuomio ei ole vielä tullut asianosaisia sitovaksi, tai se on kumottu taikka sen täytäntöönpanoa on lykätty sen valtion tuomioistuimen toimesta, jossa tai jonka lain mukaan välitystuomio on annettu; tai

(b) tuomioistuin toteaa, että:

(i) riitakysymystä ei tämän valtion lain mukaan voida ratkaista välimiesmenettelyssä; tai

(ii) välitystuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano olisi tämän valtion oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista.

Välimiesmenettelylaki eroaa mallilaista siinä, että välitystuomion täytäntöönpanon esteperusteet eroavat toisistaan riippuen siitä, onko välitystuomio annettu Suomessa vai muussa maassa. Välimiesmenettelylaissa kotimaisen välitystuomion esteperusteet ovat suppeammat kuin mallilaissa. Vieraassa valtiossa annetun välitystuomion esteperusteet sitä vastoin pitkälti vastaavat New Yorkin yleissopimuksen V artiklaa ja mallilain 36(1) artiklaa. Yleissopimuksen V(1) artiklassa ja mallilain 36(1)(a) artiklassa on asianosaisen selvitystä edellyttävät esteperusteet. Yleissopimuksen V(2) artiklan ja mallilain 36(1)(b) artiklan esteperusteet tuomioistuin voi ottaa huomioon omasta aloitteestaan.

Välimiesmenettelylain 52 §:n 2 momentin mukaan vieraassa valtiossa annetun välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon esteenä on Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus. Esteperuste vastaa yleissopimuksen V(2)(b) artiklaa ja mallilain 36(1)(b)(ii) artiklaa. Välitystuomion täytäntöönpano voidaan tällä perusteella evätä viran puolesta. Sitä vastoin välimiesmenettelylakiin ei ole otettu esteperusteeksi sitä, että riitakysymystä ei Suomen lain mukaan voi ratkaista välimiesmenettelyssä (yleissopimuksen V(2)(a) artikla ja mallilain 36(1)(b)(i) artikla). Täytäntöönpanon epäämistä tällä perusteella ei ole pidetty aiheellisena, ellei välitystuomio sen johdosta ole Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen (HE 202/1991 vp s. 30).

Välimiesmenettelylain 53 §:n mukaan vieraassa valtiossa annettu välitystuomio ei ole Suomessa voimassa, jos asianosainen esittää selvityksen pykälässä tarkoitetusta esteperusteesta. Esteperusteet vastaavat pääosin New Yorkin yleissopimuksen V(1) artiklaa ja mallilain 36(1)(a) artiklaa.

Pykälän 1 kohta koskee tilanteita, joissa osapuolten välillä ei ole ollut pätevää välityssopimusta. Esteperuste vastaa pitkälti yleissopimuksen V(1)(a) artiklaa ja mallilain 36(1)(a)(i) artiklaa. Kohta eroaa kuitenkin jonkin verran sanamuodoltaan yleissopimuksesta ja mallilaista.

Pykälän 2 kohta koskee täytäntöönpanon epäämistä välimiesmenettelyä koskevan tiedonsaannin puutteiden tai asianajotilaisuuden saamatta jäämisen perusteella. Kohta vastaa yleissopimuksen V(1)(b) artiklaa ja mallilain 36(1)(a)(ii) artiklaa.

Pykälän 3 kohdan mukaan vieraassa valtiossa annettu välitystuomio ei ole Suomessa voimassa, jos välimiehet ovat menneet toimivaltaansa ulommaksi. Kohta koskee etenkin tilanteita, joissa välityssopimus ei ole ulottunut kyseiseen riitaisuuteen tai välitystuomiossa on ylitetty kannevaatimuksista tai muista asianosaisten prosessitoimista seuraavat rajat.⁶⁴ Esteperuste vastaa sisällöltään pitkälti yleissopimuksen V(1)(c) artiklaa ja mallilain 36(1)(a)(iii) artiklaa. Kohta eroaa kuitenkin sanamuodoltaan yleissopimuksesta ja mallilaista.

Pykälän 4 kohdan mukaan täytäntöönpano voidaan evätä, jos välimiesoikeuden kokoonpano tai välimiesmenettely on merkittävästi poikennut asianosaisten sopimuksesta tai välimiesmenettelyn tapahtumapaikan laista. Kohta vastaa yleissopimuksen V(1)(d) artiklaa ja mallilain 36(1)(a)(iv) artiklaa kuitenkin sillä erolla, että toisin kuin yleissopimuksessa ja mallilaissa, kohdassa edellytetään merkittävää poikkeamista asianosaisten sopimuksesta tai sovellettavasta laista.

Pykälän 5 kohta koskee täytäntöönpanon epäämistä tilanteessa, jossa välitystuomio ei ole vielä tullut asianosaisia sitovaksi tai sen täytäntöönpanoa on lykätty sen antamisvaltiossa, taikka välitystuomio on julistettu mitättömäksi tai kumottu sen antamisvaltiossa. Esteperuste vastaa yleissopimuksen V(1)(e) artiklaa ja mallilain 36(1) (a) (v) artiklaa.

Mallilain järjestelmässä keskeinen periaatteellinen linjaus on, että välitystuomion täytäntöönpanossa sovelletaan samoja esteperusteita riippumatta siitä, onko välitystuomio annettu täytäntöönpanovaltiossa vai muussa valtiossa.⁶⁵ Lisäksi mallilaissa välitystuomion kumoamisperusteet ja täytäntöönpanon esteperusteet vastaavat toisiaan.

Välimiesmenettelylaki eroaa mallilaista siinä, että välitystuomion täytäntöönpanoa koskevat eri säännökset riippuen siitä, onko välitystuomio annettu Suomessa vai muussa maassa.⁶⁶ Välimiesmenettelylain mukaan kotimaisen välitystuomion

64 Hemmo 2022 s. 1187.

65 Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006 s. 36.

66 Keskuskauppakamari pitää sääntelyä erityisesti ulkomaalaisten yritysten ja muiden välimiesmenettelyn käyttäjien kannalta vaikeasti ymmärrettävänä. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 10.

täytäntöönpanon esteperusteet ovat vieraassa valtiossa annettua välitystuomiota suppeampia. Kotimaisen välitystuomion täytäntöönpanoasian yhteydessä ei voida tutkia välitystuomion kumoamisperusteita, vaan tuomioistuin voi jättää täytäntöönpanohakemuksen hyväksymättä vain, jos välitystuomio on jo kumottu tai kumoamisasiaa käsittelevä tuomioistuin on kieltänyt välitystuomion täytäntöönpanon.⁶⁷ Mallilain säännöksistä sellaisenaan näyttäisi sitä vastoin seuraavan, että kumoamisperusteita vastaaviin perusteisiin voitaisiin vedota täytäntöönpanon esteperusteina siitä huolimatta, että välitystuomiota ei ole näillä perusteilla määräajassa moitittu.

Vieraassa valtiossa annetun välitystuomion osalta välimiesmenettelylain säännökset täytäntöönpanon esteperusteista vastaavat sisällöllisesti pitkälti yleissopimuksen V artiklaa ja mallilain 36(1) artiklaa, vaikka säännösten kirjoitustapa joltain osin eroaa yleissopimuksesta ja mallilaista. Säännöksiä esteperusteista voitaisiin tarkistaa muotoilultaan enemmän mallilakia vastaaviksi ilman asiallisesti merkittäviä muutoksia nykyiseen sääntelyyn. Myös muilta osin välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn lähentämistä mallilakiin olisi syytä arvioida.

---

67 Hemmo 2022 s. 1168.

10 Oikeudenkäyntikulut

Välimiesmenettelylain 49 §:ssä säädetään oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta välimiesmenettelyssä. Jos asianosaiset eivät ole toisin sopineet, välimiehet voivat velvoittaa asianosaisen korvaamaan osaksi tai kokonaan vastapuolen välimiesmenettelystä aiheutuneet kulut noudattaen soveltuvien osin mitä oikeudenkäymiskaassa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta säädetään. Oikeudenkäymiskaaren mukainen pääsääntö on, että hävinnyt asianosainen on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut (OK 21:1). Välimiesmenettelyssä oikeudenkäyntikuluihin kuuluvat paitsi asianosaiselle välimiesmenettelystä aiheutuneet varsinaiset asianajokulut, myös välimiehille tulevat korvaukset. Tuomitsemalla kuluja korvattavaksi välimiehet voivat näin määrätä muun muassa siitä, kenen kannettavaksi välimiehille tulevat korvaukset lopulta jäävät. (HE 202/1991 vp s. 28) Välimiehille tulevan korvauksen on, ottaen huomioon tehtävän vaatima aika, asian vaikeusaste ja muut asiaan vaikuttavat seikat, oltava kohtuullinen (VML 46.2 §).

UNCITRAL:n mallilakiin ei ole otettu määräyksiä oikeudenkäyntikulujen tai välimiesmenettelyn kustannusten korvaamisesta, vaan nämä kysymykset on jätetty kansallisten käytäntöjen varaan.

Ruotsissa asianosaisten välisestä kuluvastuusta säädetään LSF 42 §:ssä. Jos asianosaiset eivät ole toisin sopineet, välimiehet voivat asianosaisen vaatimuksesta päättää vastapuolen velvollisuudesta korvata hänelle menettelystä aiheutuneet kulut ja päättää välimiehille maksettavaksi tuomitun korvauksen lopullisesta jakautumisesta asianosaisten kesken.

Norjan lain mukaan välimiesoikeus päättää välimiehille maksettavan korvauksen lopullisesta jakautumisesta asianosaisten kesken sekä voi määrätä vastapuolen korvaamaan asianosaiselle välimiesmenettelystä aiheutuneet kulut kokonaan tai osittain siten kuin oikeaksi katsoo (lov om voldgift 40 §). Tanskan lain mukaan välimiesoikeus päättää korvausvastuun jakautumisesta asianosaisten välillä ja voi määrätä asianosaisen korvaamaan toisen asianosaisen menettelykulut kokonaan tai osittain (lov om voldgift 34 §). Saksan lain mukaan välimiesoikeus päättää asianosaiselle aiheutuneista kuluista harkintansa mukaan ottaen huomioon asian olosuhteet ja erityisesti menettelyn lopputuloksen (ZPO 1057 §).

Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjen 49.2 §:ssä on määräys välitysmenettelyn kustannuksista, joita ovat muun muassa välitysoikeuden palkkio ja kulut, lautakunnan hallinnointimaksu ja lautakunnalle aiheutuneet kulut sekä asianosaisten oikeudenkäyntikulut ja muut välitysmenettelyn kulut, jos asianosainen on vaatinut kulujen korvaamista ja välitysoikeus pitää vaatimusta määrältään kohtuullisena. Sääntöjen 49.4 §:n mukaan jutun hävinnyt asianosainen on pääsääntöisesti määrättävä maksamaan välitysmenettelyn kustannukset, elleivät asianosaiset ole toisin sopineet. Välitysoikeus voi kuitenkin velvoittaa asianosaiset vastaamaan välitysmenettelyn kustannuksista keskinäisessä suhteessaan siten kuin välitysoikeus katsoo asianmukaiseksi ottaen huomioon jutun olosuhteet. Jos asianosainen ei noudata 26.3 ja 26.4 §:ssä tarkoitettuja velvollisuuksiaan, välitysoikeus voi ottaa tämän seikan huomioon muun muassa välitysmenettelyn kustannusten jaosta päättäessään. Viimeksi mainitut pykälät koskevat velvollisuutta edistää asian tehokasta käsittelyä ja välttää tarpeettomien kustannuksien ja viivästymisen aiheuttamista sekä velvollisuutta noudattaa välitysoikeuden päätöksiä ja muita määräyksiä viivytyksettä.⁶⁸

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että välimiesmenettelylain säätämisen jälkeen oikeudenkäymiskaaren 21 lukuun on tehty useita sellaisia poikkeuksia häviäjän pääsääntöiseen korvausvelvollisuuteen, jotka eivät sovellu hyvin välimiesmenettelyyn.⁶⁹ Tällaisena on pidetty erityisesti oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamista viran puolesta koskevaa säännöstä (OK 21:8 b), jolle ei ole nähty merkittävää tarvetta välimiesmenettelyssä, jossa asianosaiset ovat pääsääntöisesti tasavertaisessa asemassa olevia kaupallisia toimijoita.⁷⁰ Näin voidaan arvioida yhä siitä huolimatta, että säännöksen perusteella on nykyään mahdollista alentaa häviäjän maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää myös tasavertaisten asianosaisten

68 Keskuskauppakamari ehdottaa välimiesmenettelylain 49 §:n muuttamista niin, että jutun hävinnyt asianosainen on pääsääntöisesti velvollinen korvaamaan voittaneen asianosaisten oikeudenkäyntikulut, ellei välimiesoikeus erityisestä syystä katso aiheelliseksi määrätä toisin. Keskuskauppakamarin selvitys 2016 s. 9.

69 Möller 2015 s. 415.

70 Savolan, 2017 s. 508, mukaan välimiesmenettelyssä kuluvastuun sovittelulle ei ole samanlaista tarvetta kuin yleisen tuomioistuimen puolella, koska menettelyssä ratkaistaan pääasiassa tasavertaisten sopijapuolten välisiä kaupallisia riitoja. Hemmo, 2022 s. 1280, toteaa, että prosessin lopputuloksesta ja asianosaisten toiminnan arvioinnista riippumaton kuluvastuussa olevan osapuolen subjektiivisiin olosuhteisiin perustuva kohtuuttomuusajattelu ei voine saada merkittävää sijaa välimiesmenettelyssä, koska välimiesmenettelyjen asianosaiset ovat yleensä vastuukykyisiä kaupallisia toimijoita, jotka ovat osanneet arvioida prosessiin liittyviä riskejä.

välillä (HE 201/2022 vp s. 26). Säännöstä ei sen sanamuodosta huolimatta voitane asianosaisten määräämisvaltaa painottavassa välimiesmenettelyssä soveltaa niin, että kohtuullistaminen tapahtuisi ilman asianosaisen vaatimusta.⁷¹

Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 21 luku sisältää säännöksiä, jotka eivät sovellu välimiesmenettelyyn, kuten indispositiivisia riita-asioita koskeva 2 § ja riidattomia velkomusasioita koskeva 8 c §. Koska välimiesmenettelylain 49 §:n mukaan kuluvastuu voidaan määrätä vain asianosaiselle, välimiesmenettelyssä ei voida soveltaa myöskään oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:n säännöstä asiamiehen kuluvastuusta.⁷²

Oikeudenkäymiskaaren oikeudenkäyntikuluseäntely vaikuttaisi sinänsä soveltuvan pääkohdiltaan myös välimiesmenettelyn tarpeisiin.⁷³ Tästä huolimatta olisi syytä arvioida sääntelyn selkeyttämistä siten, että välimiesmenettelylakiin otettaisiin itsenäiset säännökset oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta ja viittauksesta oikeudenkäymiskaaren säännöksiin luovuttaisiin.

---

71 Hemmo 2022 s. 1280.

72 Hemmo 2022 s. 1285.

73 Hemmo 2022 s. 1260.

11 Muuta

Suomen kielen lautakunta on vuonna 2007 antanut kannanoton sukupuolineutraalin kielenkäytön edistämiseksi Suomessa.⁷⁴ Kannanotossa viitataan asiaa koskevaan Euroopan neuvoston antamaan suositukseen.

Keskuskauppakamarin välityslautakunta (The Finland Arbitration Institute, FAI), jonka aiempi nimi oli Keskuskauppakamarin välimieslautakunta, päivitti Keskuskauppakamarin välitysmenettelysääntöjä (aiemmin välimiesmenettelysäännöt) 1.1.2024 alkaen ja siirtyi omassa kielenkäytössään sukupuolineutraaliin terminologiaan. Muutoksen myötä sen nimi vaihtui Keskuskauppakamarin välimieslautakunnasta Keskuskauppakamarin välityslautakunnaksi. Sääntöjä päivitettiin niin, että välimies-johdannaisten termien käytöstä luovuttiin ja ne muutettiin välitys-johdannaisiksi. Säännöissä välimiesmenettely muutettiin välitysmenettelyksi, välimiesoikeus välitysoikeudeksi ja välimies välitystuomariksi.

Välimiesmenettelylakia uudistettaessa olisi syytä arvioida myös kysymystä lainsäädännön terminologian muuttamisesta sukupuolineutraaliksi ja eri vaihtoehtoja sen toteuttamiseksi.

---

74 Suomen kielen lautakunnan kannanotto sukupuolineutraalin kielenkäytön edistämiseksi 22.10.2007, [Sukupuolineutraalin kielenkäytön edistäminen - Kotimaisten kielten keskus \(kotus.fi\)](#)

12 Johtopäätöksiä

Nykyinen välimiesmenettelylaki on ollut voimassa vuodesta 1992 alkaen. Lakiin on sen säätämisen jälkeen tehty vain vähäisiä muutoksia, jotka ovat pääosin johtuneet muun lainsäädännön uudistamisesta. Ottaen huomioon välimiesmenettelylain voimaantulon jälkeen tapahtunut yhteiskunnan ja liike-elämän kehitys sekä kaupallisen riidanratkaisutoiminnan kansainvälistyminen lakia on syytä uudistaa. Tässä arviomuistiossa on käsitelty käytännön toimijoiden ja oikeuskirjallisuuden esiin tuomia välimiesmenettelylain uudistamistarpeita.

Välimiesmenettelylaki pohjautuu pitkälti UNCITRAL:n alkuperäiseen vuoden 1985 mallilakiin kansainvälisestä kaupallisesta välimiesmenettelystä. Mallilakia on vuonna 2006 uudistettu kansainvälisen kehityksen huomioon ottamiseksi erityisesti välityssopimuksen muotovaatimuksen ja välimiesten määräämien turvaamistoi-
mien osalta. Mallilain uudistuksessa tehtyjen muutosten tarvetta on syytä arvioida myös kansallisesti.

Välimiesmenettelylakia olisi mahdollista lähentää mallilakiin muiltakin osin. Erilaisen lainsäädäntötekniikan vuoksi välimiesmenettelylaista puuttuu mallilakia vastaavia säännöksiä, joiden voidaan katsoa olevan Suomessakin voimassa olevaa oikeutta.

Välimiesmenettelylakia on syytä uudistaa myös ottaen huomioon välimiesmenettelyn alalla tapahtunut kansainvälinen kehitys sekä käytännössä havaitut puutteet ja tarkistustarpeet.

LÄHTEET

- Explanatory Note by the UNCITRAL secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006.
- Havansi, Erkki: Välimiesmenettely. Teoksessa *Prosessioikeus*, Sanoma Pro 2012, s. 1277–1309.
- HE 202/1991 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi välimiesmenettelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 79/1993 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alioikeusuudistuksen siirtymäsäännöksistä sekä eräksi muiksi alioikeusuudistuksen voimaanpanoon liittyviksi laeiksi.
- HE 201/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 ja 8 b §:n muuttamisesta.
- Hemmo, Mika: Välimiesmenettely. Alma Talent, 2022.
- Keskuskauppakamarin selvitys välimiesmenettelylain uudistamistarpeista 9.12.2016.
- Kuuliala, Matti – Linna, Tuula – Saranpää, Timo: *Siviiliprosessi I*. Alma Talent, 2022.
- Mäenpää, Olli: *Oikeudenkäynti hallintoasioissa*. Alma Talent, 2019.
- Möller, Gustav: *Om formkravet vid skiljeavtal*. JFT 1994, s. 221–236.
- Möller, Gustav: *Välimiesmenettelyn perusteet*. Lakimiesliiton kustannus, 1997.
- Möller, Gustav: *Om interimistiska säkerhetsåtgärder och skiljeförfarande*. Teoksessa *Festskrift till Edward Andersson, Juridiska Föreningen i Finland 2003*, s. 247–259.
- Möller, Gustav: *Behovet av en översyn av Finlands lag om skiljeförfarande*. JFT 5–6/2015, s. 408–419.
- Prop. 1998/99:35 *Ny lag om skiljeförfarande*.
- Prop. 2017/18:257 *En modernisering av lagen om skiljeförfarande*.
- Savola, Mika: *Miksi ja miten välimiesmenettelylakia tulisi muuttaa?* DL 4/2017, s. 501–513.
- SOU 1994:81 *Ny lag om skiljeförfarande: delbetänkande*.
- SOU 2015:37 *Översyn av lagen om skiljeförfarande*.
- Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: *Tuomion perusteleminen*. Alma Talent, 2010.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-996-6 (PDF)